

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2017

Adéla Rambousková

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
katedra primární pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

CENTRUM ATELIÉR V PROGRAMU ZAČÍT SPOLU
CENTER ATELIER IN THE STEP BY STEP PROGRAM

Adéla Rambousková

Vedoucí práce: PhDr. Jana Kargerová Poche, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: B PG-VV

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Centrum ateliér v programu Začít spolu vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne .....

Podpis .....

Chtěla bych touto cestou poděkovat PhDr. Janě Kargerové Poche, PhD. za její cenné rady a podněty při psaní této bakalářské práce. Její lidský přístup a ochota mi toto období velmi zpříjemnili a usnadnili. Dále bych chtěla poděkovat celé třídě 3.D, vyučujícím, ale hlavně dětem z této třídy. Vždy mě přivítali s úsměvem a práce tam pro mě byla velmi příjemná a inspirativní. Poslední dík patří členům mé rodiny, kteří se mi snažili pomoci, jak mohli.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá možnými přístupy k centru ateliér v programu Začít spolu. Zaměřuje se na konkrétní ukázky tří projektů realizovaných na 1. stupni ZŠ. Práce obsahuje projekty a jejich zpětnou reflexi. Reflexe všech uskutečněných vyučování pomocí metody ALACT s cílem najít nejvhodnější možnosti pro dosahování co nejlepších výsledků při výuce výtvarné výchovy v Začít spolu.

KLÍČOVÁ SLOVA

centrum ateliér, program Začít spolu, výtvarná výchova, 1. stupeň ZŠ, inovativní program

ANNOTATION

This Bachelor Thesis informs about different possible approaches to the center atelier in a program Step by Step. It concentrates on three specific projects which were realized on the first level of the primary school. The Thesis consists of projects and their reflexions. Reflexion of all realized projects was made with use of the Alact methode. The aim was to find the best possible way how to teach art lesson in Step by Step program.

KEYWORDS

Center atelier, Step by Step program, art lesson, the first level of the primary school, innovative progame

Obsah

Teoretická část.....	10
1 Výtvarná výchova na 1. stupni ZŠ.....	10
1.1 Současné pojetí výtvarné výchovy.....	10
1.2 Pedagogické vedení výuky	12
2 Výtvarná výchova v „RVP ZV“	13
2.1 Stručná charakteristika RVP ZV.....	13
2.2 Vzdělávací obsah výuky výtvarné výchovy z pohledu RVP ZV.....	15
2.3 Cílové zaměření vzdělávací oblasti RVP ZV	18
3 Centrum ateliér v programu Začít spolu.....	19
3.1 Východiska a strategie v programu Začít spolu.....	19
3.2 Organizace práce – práce v centrech aktivit	22
3.3 Centrum ateliér	25
Závěr teoretické části.....	26
Praktická část.....	27
4 Praktické řešení výzkumných otázek	27
4.1 Vymezení problému a cíle praktické části	27
4.2 Metodika výzkumu	29
4.2.1 Povaha výzkumu a metody.....	29
4.3 Prostředí výzkumu a výzkumný vzorek.....	31
4.3.1 Charakteristika školy	31
4.3.2 Charakteristika třídy	32
4.4 Tematické projekty v programu Začít spolu v centru ateliér.....	33
5 Výsledky výzkumné části – Závěr.....	56
5.1 Závěr	57

Literatura a informační zdroje	59
Přílohy	61

Úvod

Podnětem pro napsání této bakalářské práce byla má obliba výtvarné výchovy a programu Začít spolu. Jelikož docházím pomáhat do centra ateliér s výukou výtvarné výchovy, rozhodla jsem se věnovat bakalářskou práci výzkumu způsobu výuky v centru ateliér.

V teoretické části se věnuji výtvarné výchově na 1. stupni základní školy obecně, různým pojetí její výuky. Další kapitola se týká RVP pro základní vzdělávání. RVP charakterizuje a blíže přibližuje vzdělávací obsah výuky výtvarné výchovy a její cílové zaměření.

Představuji východiska a strategie Programu Začít spolu, a hlavně způsob práce v tomto programu. Popisuji styl výuky v centrech aktivit, primárně v centru ateliér, na kterém stojí celá tato bakalářská práce.

V praktické části vymezuji problém a stanovuji cíle praktické části. Ujasňuji metodiku výzkumu, jeho povahu a charakterizuji prostředí, kde jsem výzkum prováděla. Hlavní část praktické části obsahuje 3 konkrétní výtvarné projekty, které reflektuji pomocí Korthagenovy metody ALACT, která obsahuje 5 částí-kroků, jež vedou k podrobné reflexi daného projektu. Díky tomu získávám alternativní postupy jednání, které využívám v následujícím projektu. Tím se rozvíjí spirála profesního rozvoje, která mi pomáhá vést efektivnější výuku a stále tak zlepšovat mou práci.

Teoretická část

1 Výtvarná výchova na 1. stupni ZŠ

„Nejde vlastně o nic menšího, než že umění pojaté co nejdříve by mělo být úhelným kamenem výchovy. Žádný jiný předmět totiž není s to dát dítěti nejen vědomí, v němž obraz a pojem, cití a myšlení byly uvedeny ve vzájemné vztahy a sjednoceny, nýbrž zároveň také instinktivní poznání vesmírných zákonů a návyk nebo chování souladné s přírodou.“

- Herbert Read

Vzhledem k tématu této práce považuji za důležité vymezit si pojem „výtvarná výchova“. V této kapitole se zaměřím na výuku výtvarné výchovy na 1. stupni ZŠ, na současné pojetí výuky výtvarné výchovy, ale i na to, jaký je žák 1. stupně ZŠ a jak vypadá jeho výtvarný projev.

Pojem výtvarná výchova se nedá odbýt jedním slovem, či jednoduchou definicí. V pojmu „výtvarná výchova“ se skrývají dva různé procesy, které jsou vzájemně propojené. Jedná se o „výchovné působení“ a „výtvarné vzdělávání“. (Roeselová, 2001) Obecně bychom mohli říci, že výtvarná výchova je povinný vyučovací předmět, který žáky 1. – 9. ročníku základní školy zároveň vychovává, vyučuje a vede ke vztahu k výtvarnému umění. Jakákoli definice však z daleka nevypovídá o tom, jak hluboký má výtvarná výchova, jako předmět, potenciál a jak velké možnosti. Samotné náplni výuky výtvarné výchovy se věnuje kapitola č. 2, RVP ZV. V této kapitole se tedy budu věnovat spíše rozdílným způsobům pojetí výtvarné výchovy a také výtvarným pedagogům.

1.1 Současné pojetí výtvarné výchovy

Výtvarnou výchovu lze vyučovat mnoha způsoby. Na světě neexistují dva pedagogové, kteří by vyučovali stejně, a u tak obsáhlého a hluboké předmětu, jako je výtvarná výchova to platí o to víc. Hlavní rozdíl ve způsobu výuky výtvarné výchovy je samotné pojetí výtvarné výchovy v očích konkrétního učitele. Od toho se odvíjí, jak své hodiny výtvarné výchovy vede.

Nejzajímavější mi přijde dělení možných pojetí vyučování výtvarné – estetické výchovy dle Karly Brücknerové. Ta rozděluje způsoby pojetí následovně:

- Estetická výchova jako chrám
- Estetická výchova jako galerie
- Estetická výchova jako wellness centrum
- Estetická výchova jako sanatorium

Přesto, že se jedná o předmět estetická výchova, jsem toho názoru, že pro výtvarnou výchovu vše platí stejně, vždyť výtvarná výchova, umění do estetické výchovy beze sporu patří. V praxi se na toto dělení běžně pohlíží jako na dělení možných pojetí výtvarné výchovy.

Estetická výchova jako chrám

Estetická výchova, která je budována jako chrám má být odkazem k hodnotám, jež ji samotnou převyšují. Jde o hodnoty zásadní, Krásu, Pravdu, Dobro.. Toto pojetí se snaží dané hodnoty zprostředkovat, prohlubovat jejich poznání, či k nim minimálně odkazovat. Jedná se o takovou „říši hodnot“. Výtvarná výchova zde velice úzce souvisí s morální či duchovní výchovou. Učitel, který vede výuku výtvarné výchovy tímto způsobem, se snaží u žáků vzbudit úctu k hodnotám, schopnost reflexe, vnímavost souvislostí. Cílem tohoto pojetí je porozumění, rozšíření obzorů.

Estetická výchova jako galerie

„Galerie je zde proto, aby přechovávala, zpřístupňovala a rozšiřovala sbírky umění a znalosti o něm. A to je i hlavním cílem tohoto pojetí estetické výchovy. Estetická výchova podle něj má umožnit a rozvíjet naše estetické vnímání světa, které – podle zastánců této koncepce – je stejně tak zásadní pro naše porozumění skutečnosti jako například poznávání filozofické, spirituální, či vědecké.“ (Brücknerová, 2011, s.21)

Galerie může sloužit i jako pomyslná rozhledna, na kterou žák vystoupá a z její výšky uvidí celý svět. Díky galerii tedy bude mít životní rozhled, uvidí svět v širokých souvislostech.

Estetická výchova jako wellness centrum

„Wellness centrum je tu se svou nabídkou masáží, masérů a tělocvičen proto, aby nám umožnilo relaxaci, kultivaci a proměnu našich vnějších i vnitřních kvalit.“ (Brücknerová, 2011, s. 24)

Tento přístup tvrdí, že recepce i tvorba umění umožňuje zapomenout na starosti okolního světa a umožňuje nám tím relaxovat. Hlavní přínos pro žáka při tomto pojetí výtvarné výchovy je osobnostní i dovednostní růst. Přínos pro společnost je prevence sociálně-patologických jevů a tolerance k odlišnostem. (Pro mě osobně je toto nejzajímavější pojetí)

Estetická výchova jako sanatorium

„Sanatorium“ nám má pomoci překonat naše těžkosti, starosti. Často bývá výuka spojená s arteterapií, artefiletikou. S tímto pojetím však musíme zacházet opatrně. Pokoušet se o nějaké terapie by opravdu měl pouze člověk k tomu určený, odborník. Avšak je řada arteterapeutických metod, které mohou být používány s cílem rozvinout výtvarné dovednosti.

Před pracím s tímto pojetím autorka knihy varuje, špatné použití by mohlo mít negativní důsledky. (Brücknerová, 2011)

1.2 Pedagogické vedení výuky

Stejně tak, jako každé dítě má jinou osobnost, musíme respektovat i různé přístupy učitelů. Moderní pojetí výtvarné výchovy, i osnovy RVP počítají s tím, že učitel bude mít individuální přístup. Základní učivo je stanoveno v RVP (viz. další kapitola) je zde ovšem veliký prostor pro svobodné uchopení témat a pojetí výuky. Učitel si tak vytváří vlastní model výtvarné výchovy, který naplňuje podle svého rozhodnutí metodami, výtvarnými postupy, technikami, náměty. Problém může nastat, je-li pedagoga příliš vůdčí. „Tam, kde učitel sám vytváří základy vztahu námětu a vyjadřovacích prostředků a kde má dítě jen omezenou svobodu volby, může dojít ke střetu.“ (Roeselová, 1996). Žák se může bouřit, v nejhorším případě ztratit úplně zájem o výtvarné umění.

Ideální stav je, když učitel setrvává v pozadí jako partner nebo dokonce jen zdroj inspirace výtvarných aktivit.

Fantazie učitelů výtvarné výchovy se po letech práce vyčerpává, pro to je dobré stále se nechávat inspirovat, okolím, ale třeba i jinými kolegy výtvarné výchovy.

(Roeselová, 1996)

2 Výtvarná výchova v „RVP ZV“

„RVP ZV vymezuje cílové zaměření vzdělávání na daném stupni pro daný obor vzdělávání a očekávané výstupy.“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2001, str. 197).

Tato kapitola se věnuje dokumentu Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. (Dále jen RVP ZV) RVP ZV vymezuje závazný rámec pro základní vzdělávání, tudíž logicky patří do této práce, která se věnuje výuce výtvarné výchovy na 1. stupni ZŠ.

Poslední změna dokumentu RVP ZV proběhla 1. 9. 2016 na základě novely školského zákona (zákon č. 82/2015 Sb.), požadavků Evropské komise a Akčního plánu inkluzivního vzdělávání MŠMT na období 2016-2018. (RVP ZV, 2016)

2.1 Stručná charakteristika RVP ZV

Vymezení RVP ZV v systému kurikulárních dokumentů

Kurikulární dokumenty jsou vytvářeny na dvou úrovních – státní a školní. V systému kurikulárních dokumentů **státní úroveň** představují Národní program vzdělávání a rámcové vzdělávací programy (dále jen RVP). RVP vymezují závazné rámce vzdělávání pro jednotlivé etapy – předškolní, základní a střední vzdělávání. **Školní úroveň** zastupují školní vzdělávací programy (dále jen ŠVP¹), dle kterých se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých školách. „Národní program vzdělávání, rámcové vzdělávací programy i školní vzdělávací programy jsou veřejné dokumenty přístupné pro pedagogickou i nepedagogickou veřejnost.“ (RVP 2016, s. 5).

Všechny RVP vycházejí z nové strategie vzdělávání. Ta klade důraz na klíčové kompetence, jejich propojení se vzdělávacím obsahem a schopnost žáků získané vědomosti a dovednosti uplatnit v praktickém životě. Jsou inspirovány koncepcí společného a celoživotního učení. Ukazují nám, jaká by měla být úroveň vzdělání pro všechny absolventy jednotlivých etap vzdělávání. Za velmi moderní a správný přístup považují podporování pedagogické autonomie učitelů a škol. Profesionální odpovědnost za výsledky vzdělávání je přenesena na učitele.

---

¹ „ŠVP si vytváří každá škola podle zásad stanovených v příslušném RVP. Pro tvorbu a úpravu ŠVP mohou školy využít dostupnou metodickou podporu.“ (RVP ZV, 2016, s. 5)

Principy RVP ZV

RVP ZV je dokument, který je otevřený pro inovace dle měnících se potřeb společnosti, učitelů i podle potřeb a zájmů žáků.

RVP ZV:

- *navazuje svým pojetím a obsahem na RVP PV a je východiskem pro koncepci rámcových vzdělávacích programů pro střední vzdělávání;*
- *vymezuje vše, co je společné a nezbytné v povinném základním vzdělávání žáků, včetně vzdělávání v odpovídajících ročnících víceletých středních škol;*
- *specifikuje úroveň klíčových kompetencí, jíž by měli žáci dosáhnout na konci základního vzdělávání;*
- *vymezuje vzdělávací obsah – očekávané výstupy a učivo;*
- *zařazuje jako závaznou součást základního vzdělávání průřezová témata s výrazně formativními funkcemi;*
- *stanovuje standardy pro základní vzdělávání (Příloha), jejichž smyslem je účinně napomáhat při dosahování cílů stanovených v RVP ZV;*
- *podporuje komplexní přístup k realizaci vzdělávacího obsahu, včetně možnosti jeho vhodného propojování, a předpokládá volbu různých vzdělávacích postupů, odlišných metod, forem výuky a využití všech podpůrných opatření ve shodě s individuálními potřebami žáků;*
- *umožňuje modifikaci vzdělávacího obsahu, rozsahu a zaměření výuky, metod práce a zařazení dalších podpůrných opatření pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, žáků nadaných a mimořádně nadaných;*
- *je podkladem pro všechny střední školy při stanovování požadavků přijímacího řízení pro vstup do středního vzdělávání.*

(RVP ZV, 2016, s. 6)

Klíčové kompetence

Často v této práci zaznívá pojem **klíčové kompetence**. Je tedy dobré specifikovat, co přesně to znamená. Jedná se o souhrn vědomostí, schopností, dovedností, postojů a hodnot, které jsou neodmyslitelně podstatné pro uplatnění ve společnosti a osobní rozvoj každého jedince. Základním cílem vzdělávání je zajistit pro všechny žáky soubor klíčových kompetencí, na takové úrovni, která je pro ně konkrétně dosažitelná, a která je má připravit jak na další vzdělávání, tak pro uplatnění ve společnosti. „Proto k jejich utváření a rozvíjení musí směřovat a přispívat veškerý vzdělávací obsah i aktivity a činnosti, které ve škole probíhají“ (RVP ZV, 2016, s. 10) Ovšem osvojování klíčových kompetencí není pouze otázkou RVP. Jedná se o dlouhodobý proces, který začíná již v období předškolního vzdělávání. V době školní docházky je usměrňováno dle příslušného RVP, ale ukončením školní docházky nekončí. Pokračuje

průběžně celý zbytek života jedince. RVP ZV si klade za cíl vybavit žáky takovou úrovní klíčových kompetencí, která bude tvořit stabilní základ pro celoživotní učení. Během základního vzdělávání jsou za klíčové kompetence považovány tyto: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské, kompetence pracovní. (RVP ZV, 2016)

Vzdělávací oblasti

RVP ZV a jeho vzdělávací obsah základního vzdělávání je rozdělen do devíti vzdělávacích oblastí. Vzdělávací oblasti jsou zpravidla tvořeny jedním vzdělávacím oborem nebo více vzdělávacími obory, které jsou si obsahově blízké.

Jazyk a jazyková komunikace

Matematika a její aplikace

Informační a komunikační technologie

Člověk a jeho svět

Člověk a svět práce

Každá vzdělávací oblast má v úvodu svou charakteristiku, na kterou navazuje cílové zaměření vzdělávací oblasti. Jednotlivé vzdělávací oblasti mají specifikovaný svůj vzdělávací obsah vzdělávacích oborů. Ten je tvořen očekávanými výstupy a učivem. (RVP ZV, 2016)

V další kapitole se zaměřím pouze na vzdělávací oblast Umění a kultura, do níž spadá výtvarná výchova.

2.2 Vzdělávací obsah výuky výtvarné výchovy z pohledu RVP ZV

Vzdělávací obor Výtvarná výchova je v RVP ZV zařazen společně s Hudební výchovou do vzdělávací oblasti Umění a kultura. Tato oblast umožňuje žákům poznávat svět jinak než pouze racionálně. Umění a kultura tvoří nenahraditelnou součást lidské existence. Díky kultuře lze například chápat kontinuitu proměn historické zkušenosti. Dále jsou zde obsaženy události

každodenního života jako je oblékání, kultura chování, cestování nebo práce. Umění lze chápat jako proces poznání a pomocníka v dorozumívání díky němuž získáváme, ale i vytváříme informace o vnějším a vnitřním světě. „Vzdělávání v této oblasti přináší umělecké osvojování světa, tj. osvojování s estetickým účinkem. V procesu uměleckého osvojování světa dochází k rozvíjení specifického citění, tvořivosti, vnímavosti jedince k uměleckému dílu a jeho prostřednictvím k sobě samému i okolnímu světu.“ (RVP ZV 2016 s. 81).

Vzdělávací obsah oboru Výtvarná výchova je komplexního charakteru. Přináší poznávání světa uměleckou formou, rozvíjí schopnosti tvořit a vnímat umělecká díla. Chápat historické souvislosti, snaží se vzbudit v žácích kladný vztah ke kulturním hodnotám. Žáci i žákyně by si měli osvojit pracovní návyky, zvládat základní výtvarné techniky a orientovat se na ploše i v prostoru. RVP ZV se snaží, aby žáci měli kladný vztah ke kulturnímu bohatství, přírodě i lidské společnosti. Využívají k tomu návštěvy kulturních center, jako jsou například divadla, muzea, filmy, galerie. (RVP ZV, 2016)

Výtvarná výchova má dle RVP ZV tři hlavní **okruhy učiva**, které se vzájemně prolínají a ovlivňují.

1. Rozvíjení smyslové citlivosti – směřuje k tomu, aby se žák při práci s různými činnostmi a formami výtvarného umění naučil v praxi využívat ale i rozpoznávat základní výtvarné prvky jako jsou například bod, linie, tvar, objem, plocha, prostor, škála barev. Mělo by vést k schopnosti vybrat a použít vhodné prostředky pro vlastní vyjádření.
2. Uplatňování subjektivity
Obsah uplatňování subjektivity tvoří činnosti, které žáka směřují k realizaci na základě vlastních zkušeností. Mělo by také rozvíjet vnímání a interpretaci vizuálně obrazných vyjádření.
3. Ověřování komunikačních účinků
Cílem učiva komunikačních účinků je, aby se žák verbálně dokázal vyjádřit, ale také obhájit záměry a výsledky své nebo i cizí výtvarné tvorby. (RVP ZV, 2016)

V Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání se pro 1. stupeň ZŠ vzdělávací obsah každého oboru dělí na dvě období. Žáci 1. – 3. ročníku se učí dle vzdělávacího obsahu 1. období, starší žáci, ti, co navštěvují 4. – 5. třídu ZŠ zase dle vzdělávacího obsahu pro 2. období.

Očekávané výstupy vzdělávacího oboru Výtvarná výchova:

1. Vzdělávací období

- *žák rozpoznává a pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření (linie, tvary, objemy, barvy, objekty); porovnává je a třídí na základě odlišností vycházejících z jeho zkušeností, vjemů, zážitků a představ*
- *žák v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace*
- *žák vyjadřuje rozdíly při vnímání události různými smysly a pro jejich vizuálně obrazné vyjádření volí vhodné prostředky*
- *žák interpretuje podle svých schopností různá vizuálně obrazná vyjádření; odlišné interpretace porovnává se svojí dosavadní zkušeností*
- *žák na základě vlastní zkušenosti nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil*

2. Vzdělávací období

- *žák při vlastních tvůrčích činnostech pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření; porovnává je na základě vztahů (světlostní poměry, barevné kontrasty, proporční vztahy a jiné)*
- *žák užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy; v objemovém vyjádření modelování a sochařský postup; v prostorovém vyjádření uspořádání prvků ve vztahu k vlastnímu tělu i jako nezávislý model*
- *žák se při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření vědomě zaměřuje na projevení vlastních životních zkušeností i na tvorbu vyjádření, která mají komunikační účinky pro jeho nejbližší sociální vztahy*
- *žák nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly; uplatňuje je v plošné, objemové i prostorové tvorbě*
- *žák uplatňuje osobitost svého vnímání v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění)*
- *žák porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace*
- *žák nalézá a do komunikace v sociálních vztazích zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil*

(RVP ZV, 2016, s. 86-87)

2.3 Cílové zaměření vzdělávací oblasti RVP ZV

Cílové zaměření vzdělávací oblasti Výtvarné výchovy vymezuje, k čemu je žák prostřednictvím vzdělávacího obsahu veden, aby dosahoval klíčových kompetencí.

- *pochopení umění jako specifického způsobu poznání a k užívání jazyka umění jako svébytného prostředku komunikace*
- *chápaní umění a kultury jako neoddelitelné součásti lidské existence; k učení se prostřednictvím vlastní tvorby opírající se o subjektivně jedinečné vnímání, cítění, prožívání a*
- *představy; k rozvíjení tvůrčího potenciálu, kultivování projevů a potřeb a k utváření hierarchie hodnot*
- *spoluvytváření vstřícné a podnětné atmosféry pro tvorbu, pochopení a poznání uměleckých hodnot v širších sociálních a kulturních souvislostech, k tolerantnímu přístupu k různorodým kulturním hodnotám současnosti a minulosti i kulturním projevům a potřebám různorodých skupin, národů a národností*
- *uvědomování si sebe samého jako svobodného jedince; k tvořivému přístupu ke světu, k možnosti aktivního překonávání životních stereotypů a k obohacování emocionálního života*
- *zaujímání osobní účasti v procesu tvorby a k chápaní procesu tvorby jako způsobu nalézání a vyjadřování osobních prožitků i postojů k jevům a vztahům v mnohotvárném světě*

(RVP ZV, 2016, s. 82)

3 Centrum ateliér v programu Začít spolu

Tato kapitola se věnuje specifikům pojetí výtvarné výchovy v programu Začít spolu. Pro celistvost musím zmínit i východiska a strategie celého programu Začít spolu. Zaměřím se na samotné pojetí centra ateliér, a pokusím se ho srovnat s „běžnou“ výukou výtvarné výchovy. Při mé praxi jsem již narazila na výhody, ale i omezení při práci v ateliéru. Více se o tom rozepíši v praktické části mé práce.

3.1 Východiska a strategie v programu Začít spolu

Začít spolu, nebo jinak – Step by Step, je program představující pedagogický přístup orientovaný na dítě. Je zaštitěn mezinárodní asociací ISSA = International Step by Step Association, a v současné době jej realizují učitelé ve více než 30 zemích světa. (Krejčová, Kargerová, 2011, s. 13) o programu říkají: *„Buduje základy pro postoje, znalosti a dovednosti životně důležité pro člověka, který se bude vyrovnávat s nároky a problémy 21. století. Přípravuje děti na to, aby se v budoucnu zajímaly o učení, uměly se samy aktivně a efektivně učit, učení je bavilo a nebylo pro ně spojeno s nadměrným stresem.“*

Orientace na dítě se projevuje zejména důrazem na individuální přístup k dítěti, partnerství školy, rodiny i širší společnosti v oblasti výchovy a vzdělávání. Program prosazuje, a hlavně umožňuje inkluzi dětí se speciálními potřebami, ať už jsou jakéhokoli rázu. Například dětí nadpřirozeně nadaných, s vývojovými poruchami učení, dětí s postižením, nebo z různých etnických menšin. (Krejčová, Kargerová, 2011) Začít spolu, nebo jinak – Step by step, je program představující pedagogický přístup orientovaný na dítě. (Krejčová, Kargerová, 2011, s. 13) o programu říkají: *„Buduje základy pro postoje, znalosti a dovednosti životně důležité pro člověka, který se bude vyrovnávat s nároky a problémy 21. století. Přípravuje děti na to, aby se v budoucnu zajímaly o učení, uměly se samy aktivně a efektivně učit, učení je bavilo a nebylo pro ně spojeno s nadměrným stresem.“*

Step by Step je velmi otevřený systém, neboť *„Umožňuje každé škole, každému učiteli přizpůsobit jeho konkrétní podobu kultury, zvykům a tradicím dané země, jejímu vzdělávacímu systému i potřebám konkrétních dětí.“* (Krejčová, Kargerová, 2011, s. 12) Což v důsledku znamená, že opravdu nenajdete dvě třídy s naprosto identickou náplní, nebo stylem výuky. I ve třídě, kam docházím já, je program modifikován dle potřeb a přání té

konkrétní třídy. V Metodických průvodcích Začít spolu tedy může učitel najít jakési vodítko, inspiraci pro styl výuky. Slouží tedy jako inspirativní podklad pro tvorbu školních a třídních vzdělávacích programů. Je na každém zvlášť, co ze zásad, praktických rad a doporučení, si odnese do své třídy.

Pedagogický konstruktivismus, který vychází z toho, že vlastní poznání si děti budují samy na základě svých zkušeností, se uplatňuje při tvorbě učebních podmínek v programu Začít spolu. Při práci s jakýmkoli tématem bychom k němu měli přistupovat s tím, že dítě už o tématu něco ví, má o něm informace, poznatky, zkušenosti nebo alespoň představy. Lze při tom vycházet z tzv. třífázového modelu učení, který je vodítkem k sestavení výukového bloku, kde na sebe jednotlivé kroky učení logicky navazují. (Krejčová, Kargerová, 2011) Do tohoto modelu patří: evokace, uvědomění si významu nových informací a na závěr reflexe vlastního učení. „Tento **model „E-U-R“** (evokace, uvědomění si významu, reflexe) je

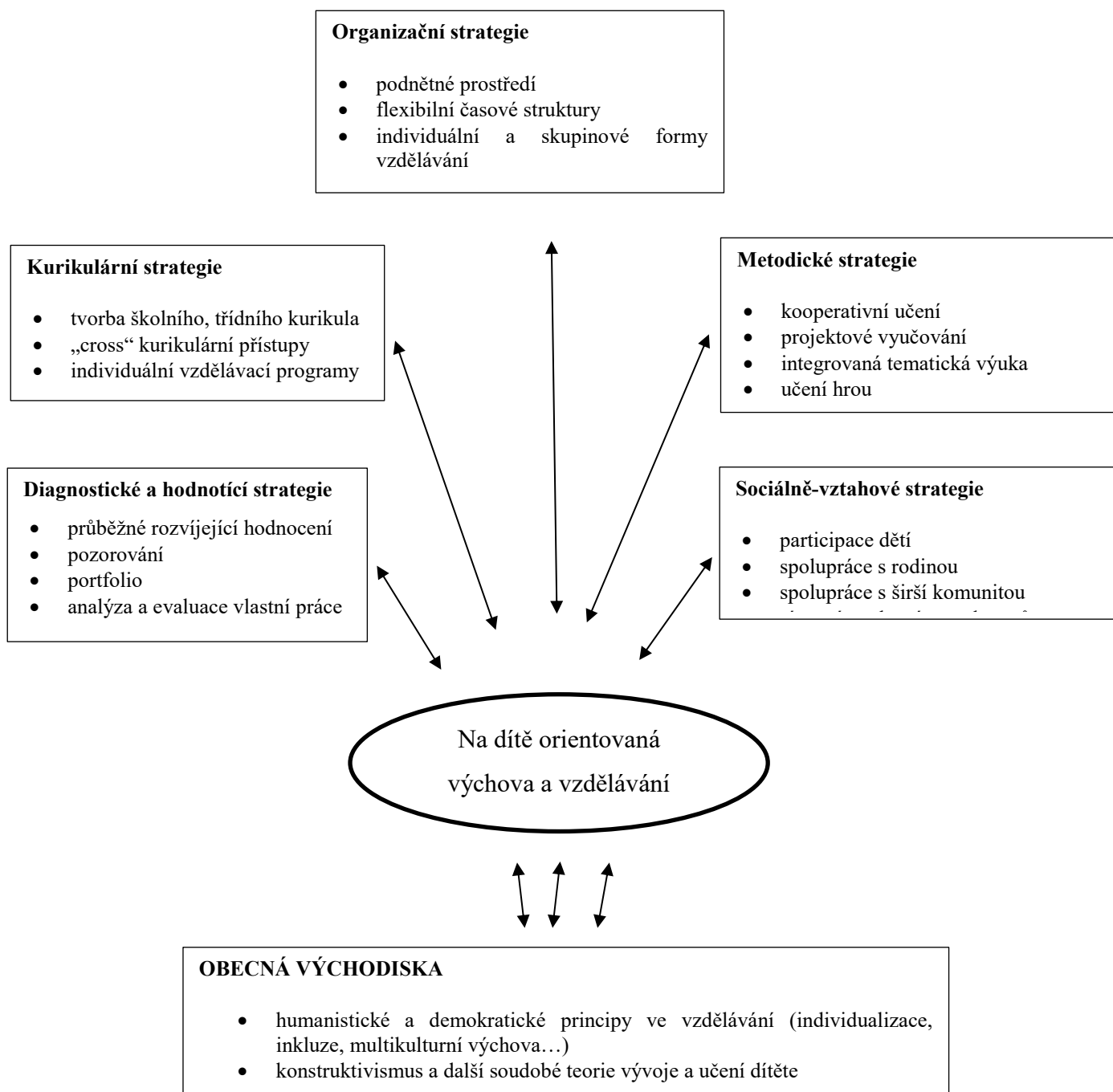
specifickým produktem týmu odborníků podílejících se na programu RWCT – Reading and Writing for Critical Thinking (V České republice pod názvem Čtením a psaním ke kritickému myšlení).“ (Krejčová, Kargerová, 2011, s. 45)

Jako velké plus vidím zejména aktuálnost programu, kdy se opravdu snaží o rozvoj těch charakteristických rysů osobnosti, které budou v rychle měnící se době zvlášť užitečné a potřebné. Patří k nim zejména:

- Schopnost přijímat změny a aktivně se s nimi vyrovnávat
- Schopnost kriticky myslet, umět si vybírat, nést za svou volbu odpovědnost
- Schopnost rozpoznávat problémy a řešit je
- Představivost a tvořivost
- Zájem a odpovědnost vůči společenství, obci, zemi a prostředí, ve kterém žijeme

(Krejčová, Kargerová, 2011, s. 13)

Nejlépe jsou východiska a strategie programu shrnuta v tomto schématu:

3.2 Organizace práce – práce v centrech aktivit

Ve třídách Začít spolu je odlišně uspořádané materiální i sociální prostředí. Říkáme tomu **podnětné prostředí**. To je vnímáno jako naprosto nezbytná součást při realizaci výchovy a vzdělávání zaměřené na dítě/žáka. (Krejčová, Kargerová, 2011)

Do věcného – materiálního prostředí, které je jednou z podmínek ovlivňují kvalitu poskytovaného vzdělávání, spadá i uspořádání tříd. Třídy jsou členěny do menších pracovních koutků. Jednotlivé předměty se vyučují v tematicky rozdělených koutcích, které jsou vybaveny tak, aby stimulovaly děti k aktivitě – práci a hře. Hlavním záměrem je, aby se děti v centrech učily přímou zkušeností. Současně se v centrech děti učí i od sebe vzájemně, pozorováním či nápodobou. Přirozeně spolu komunikují, spolupracují, řeší problémy a učí se chápat a akceptovat rozdíly mezi lidmi. Práce v malých skupinkách vede k samostatnosti i spolupráci. (Krejčová, Kargerová, 2011)

„Takto uspořádané prostředí třídy není ve školství ničím převratně novým. Východiskem byla již reformní pedagogika dvacátých a třicátých let 20. století, jejíž zastánci se snažili pod vlivem nových objevů vývojové psychologie vytvořit dětem takové prostředí, které by umožňovalo činnosti učení.“ (Krejčová, Kargerová, 2011, s. 58) I dle nejnovějších poznatků o efektivním učení říkají, že tento typ uspořádání třídy je podnětný.

Běžná centra, která jsou k vidění na 1. stupni základních škol, které jsou v programu Začít spolu, jsou: čtení, psaní, matematika a manipulativa, ateliér, kostky, relaxace pokusy a objevy. Opět zde platí, že každá třída si zvolí centra dle jejich požadavků. Stejně jako lze nějaké centrum vynechat, je možné i centrum přidat. Časté je například přidání centra „dramatizace“.

Uspořádání třídy je dobré řešit společně s dětmi, jednotlivá centra od sebe jasně oddělit například nábytkem. Kvůli bezpečnosti dětí je dobré využít nízký, regálový nábytek, kterým lze vidět „skrz na skrz“. Při rozmísťování center musíme myslet na to, jak hlučná aktivita v nich pravděpodobně bude probíhat, a dle toho je logicky umístíme. To zajistí maximální komfort pro soustředění při práci.

Dalším pilířem úspěšné práce v centrech aktivit je materiální vybavení. Měli bychom se snažit, aby byla třída vybavena dostatečným množstvím, a všechny materiály byly snadno přístupné, dobře označené a logicky uspořádané. Každé dítě by mělo být schopno si potřebný materiál samo dohledat a využít ho kdykoli potřebuje. (Krejčová, Kargerová, 2011)

Organizace vyučování a struktura dne je v programu Začít spolu specifická. Vyučování je možno organizovat do vyučovacích bloků, či tematických projektů. Ty propojují jednotlivé předměty do logických celků. Hlavním organizačním celkem je týden, během kterého musí děti splnit všechny povinné úkoly (činnosti), které jsou na ten konkrétní týden předem stanoveny.

Nejde uvést jednu konkrétní strukturu dne, která by odpovídala pro všechny třídy Začít spolu. Jak již v této práci bylo zmíněno, program si může vyučující modifikovat dle svých představ. Kargerová s Krejčovou ve své knize uvádí pro představu jeden z možných modelů dne:

1. Ranní kruh – 20-30 minut

„V ranním kruhu se odehrávají různorodé aktivity. Vítáme se, sdělujeme si zážitky z předchozího dne (po víkendu) i to, jak se momentálně cítíme, co nás trápí nebo těší. Ranní kruh poskytuje rovněž prostor pro motivaci k tématu, o kterém se budeme učit. Můžeme v tomto čase velmi snadno zjistit, co všechno už o daném tématu děti vědí, co by je dále zajímalo a chtěly se naučit.“ (Krejčová, Kargerová, 2011, s. 78) Informaci ohledně organizace práce můžete dětem sdělit například i ranní zprávou. Jedná se o tzv. ranní dopis, který umístíte kdekoli ve třídě, tak aby děti zaujal a podnítl v nich zájem o výuku.

2. Společná práce – 60-90 minut

Po ranním kruhu obvykle následuje výuka věnující se tzv. „triviu“. Často se jedná o společné úkoly pro celou třídu. Může se zařadit i tělesná výchova, nebo výuka jazyků.

3. Přestávka – 20-30 minut

Přestávky slouží pro odpočinek učitelů, i dětí.

4. Práce v centrech aktivit – 60-90 minut

„Po přestávce nastává práce dětí v centrech aktivit (učebních koutcích). Úlohy, které jsou pro děti v centrech aktivit připravené, se vztahují k tématu projektu, který v daném období

řešíme. Děti se rozejdou do center aktivit, v nichž samostatně pracují. Centrum si volí podle daných pravidel (nejčastěji se děti zapisují do předem připravené tabulky a vytvářejí tak rozpis, který přehledně mapuje práci všech dětí ve třídě po dobu celého týdne).“ (Krejčová, Kargerová, 2011, s. 80)

5. Hodnotící (závěrečný) kruh – 20-30 minut

Zde se opět všichni společně setkávají. Závěrečný kruh slouží k prezentaci prací všech dětí, hodnocení a debata o proběhlé práci. Dochází k výměně informací čili se děti učí od sebe navzájem. Na hodnocení se podílí děti i vyučující. (Krejčová, Kargerová, 2011)

3.3 Centrum ateliér

„Centrum ateliér umožňuje dětem vyjádřit své pocity, dojmy a zážitky prostřednictvím výtvarných činností. Děti zde mají prostor k rozvoji fantazie a tvořivosti, osvojují si různé druhy výtvarných technik, učí se vyjadřovat své myšlenky a pocity prostřednictvím výtvarného umění. Aktivity realizované v ateliéru velmi často korespondují s učivem vlastivědy, přírodovědy, s tématem projektu, který děti řeší.“ To o ateliéru říkají Krejčová s Kargerovou. (Krejčová, Kargerová, 2011, s. 63)

Není striktně dáno, že každá práce z centra ateliér musí opravdu fyzicky probíhat v ateliéru. Při několika projektech jsme se třídou využili celou vedlejší místnost, venkovní školní zahradu, ale i chodby naší školy. Ať už pro samotnou práci, nebo i instalaci prací do prostor školy i zahrady.

Jako doporučené materiály a pomůcky uvádí Krejčová s Kargerovou například: „pastelky, voskovky, fixky, tužky, suché pastely, rudky, barvy prstové, temperové, vodové, tuše, kelímky na vodu, hadříky na utírání štětců, různé velikosti štětců, molitanové houbičky, špejle, podložky a modelovací hlína, formela, špachtle, výkresy a papíry různé kvality a barvy (balicí papíry, staré časopisy a noviny), nůžky (pro praváky i leváky), lepidla, stužky, zbytky látek a molitanů, klubíčka vlny a nití, přírodniny, malířské zástěry nebo stará trička, ve kterých by děti pracovaly beze strachu, že ušpiní oděv, lepidla, reprodukce obrazů, pohlednice, knihy o výtvarném umění...“ (Krejčová, Kargerová, 2011, s. 64)

Jako se všim v programu Začít spolu, i zde je možnost organizovat si ateliér dle svého. Ve třídě, kde jsem dělala své projekty, má každé dítě svůj vlastní kufřík a pouze část materiálů je volně k dispozici všem. Jedná se především o papíry, lepidla, noviny, nůžky, řezáky a jiné neobvyklé nástroje. V této třídě se také snaží o maximální využití nepotřebných materiálů, takže se sbírají nepotřebné popsané papíry, a s těmi se potom dále pracuje například i v ateliéru.

Oproti „běžné“ výuce výtvarné výchovy je hlavní rozdíl v tom, že do centra ateliér nespadá pouze výtvarná výchova, jako předmět, ale i tzv. pracovní činnosti. Výběr témat prací v ateliéru vždy souvisí s celkovým tématem celého celku, který ve třídě aktuálně v centrech probíhá. Zároveň je třeba naplňovat všechny náležitosti dle RVP. Setkala jsem se často s tím, že centrum ateliér slouží jako takový podpurný doplněk pro ostatní centra

Závěr teoretické části

V teoretické části jsem vymezila pojem „výtvarná výchova“. Zaměřila jsem se na výuku výtvarné výchovy na 1. stupni základní školy. Blíže jsem se podívala na současné pojetí výuky výtvarné výchovy a na možné styly ve výuce.

Další kapitola se věnovala RVP pro základní vzdělávání. Představila jsem RVP ZV jako dokument, a blíže popsala vzdělávací obsah výuky Výtvarné výchovy. Rozepsala jsem se na téma „cílové zaměření vzdělávací oblasti Výtvarné výchovy“, které vymezuje, k čemu je žák prostřednictvím vzdělávacího obsahu veden, aby dosahoval klíčových kompetencí. Pojem klíčové kompetence jsem také objasnila. RVP ZV mi bude inspirací při posuzování výsledků výzkumné části.

Nedílná součást teoretické části je věnována programu Začít spolu. Byla v ní představena jeho východiska a strategie, organizace práce v centrech aktivit a podrobněji centrum ateliér, které je pro mou práci stěžejní. Teoretická část obsahuje informace, které jsou podstatným základem pro praktickou část této práce.

Praktická část

4 Praktické řešení výzkumných otázek

4.1 Vymezení problému a cíle praktické části

Praktická část této práce se věnuje výzkumu třech mnou realizovaných výtvarných projektů v centru ateliér ve třídě v programu Začít spolu. Soustředit se budu na tři vybrané složky výuky: A) možnost svobodného výběru materiálu, formátu, zpracování, motivu B) úroveň výtvarného úkolu C) rozvoj vědomostí v oblasti výtvarného umění. Informace pro zodpovězení otázek, které si kladu, budu čerpat z vlastní realizace těchto tří projektů: „Cestujeme po ČR“, „Vesmír“ a „Umíme chránit přírodu?“.

Výzkumný problém

Vzhledem k tomu, že jsem stále studentkou bakalářského studia pedagogické fakulty, nemohu ještě samostatně učit. Docházím tedy vypomáhat do třídy v programu Začít spolu, převážně do centra ateliér. V praktické části jsem se zaměřila na to, zda je má práce v centru ateliér efektivní, s cílem zjistit, které složky výuky je třeba vylepšit. Pro reflexi jsem si vybrala tři, dle mého nejpodstatnější aspekty výuky výtvarné výchovy - A) možnost svobodného výběru materiálu, formátu, zpracování, motivu B) úroveň výtvarného úkolu C) rozvoj vědomostí v oblasti výtvarného umění.

Cíl

Cílem této části bakalářské práce je připravit, zrealizovat a poté zreflektovat tři výtvarné projekty v programu Začít spolu. Díky analýze zjistím, zdali byly splněny tři složky, které jsem vybrala jako nejpodstatnější z hlediska vzdělávacího oboru Výtvarná výchova.

Dílčí cíle

A) Možnost svobodného výběru materiálu, formátu, zpracování, motivu při práci v centru ateliér. Kritéria pro posuzování tohoto cíle jsou následující:

- možnost volby způsobu práce (technika zpracování, volba materiálu, formátu)
- možnost volby motivu („co budu dělat“)

B) Úroveň výtvarného úkolu v centru ateliér. Kritéria pro posuzování tohoto cíle jsou následující:

- Naplnění očekávaných výstupů vzdělávacího oboru Výtvarná výchova dle RVP ZV, za 1. vzdělávací období
- Co přinesla činnost žákům, co se naučili nového (rozvoj dovedností, vědomostí)

C) Rozvoj vědomostí v oblasti výtvarného umění během úkolu v centru ateliér. Kritéria pro posouzení tohoto cíle jsou následující:

- Provázanost s historií výtvarného umění-uměleckým směrem, dílem či autorem)

4.2 Metodika výzkumu

4.2.1 Povaha výzkumu a metody

Zvolila jsem **metodu akčního výzkumu**, který má za úkol přímo ovlivňovat či zlepšovat určitou část vzdělávacího procesu, praxe. Je připraven dle potřeb současné vzdělávací instituce. Tento výzkum jsem si vybrala také z toho důvodu, že je velmi flexibilní. Každý učitel si ho udělá dle potřeb svých, a své třídy. Výsledky jsou hned použitelné, takže přechází v další fázi experimentování, čímž tvoří stále se opakující se kruh testování a analýzy výsledků výzkumu. (Průcha, Walterová, Mareš, 2009) Jan Průcha ve své knize říká: „Akční výzkum je takový druh empirického výzkumu, jehož účelem je bezprostředně reagovat na nějaký dílčí problém edukační praxe, obvykle v jednotlivé formě nebo malé skupině škol, v okrese aj.“ (Průcha, 2000, s. 183)

Pro reflexi² využívám Korthagenův **cyklus reflektivního učení**.

Tvůrcem realistického modelu ALACT je Fred Korthagen. Model v sobě skrývá koncepci vzdělávání učitelů, která se v mnohém liší od ostatních, tradičních přístupů. Jedná se především o propojování praxe s teorií, což se hodí nejen do této práce, ale i do profesního života všech pedagogů. Hlavní důraz je kladen na praktickou zkušenost studentů, která je poté východiskem pro jejich učební proces. V tradičním modelu je postup obrácený. Začíná se teorií, která se později aplikuje do praxe. V tomto je tedy model ALACT jedinečný. (Korthagen, 2011)

Model ALACT sestává z pěti opakujících se fází:

1. *Action - JEDNÁNÍ*
2. *Looking back on the action - ZPĚTNÝ POHLED NA JEDNÁNÍ*

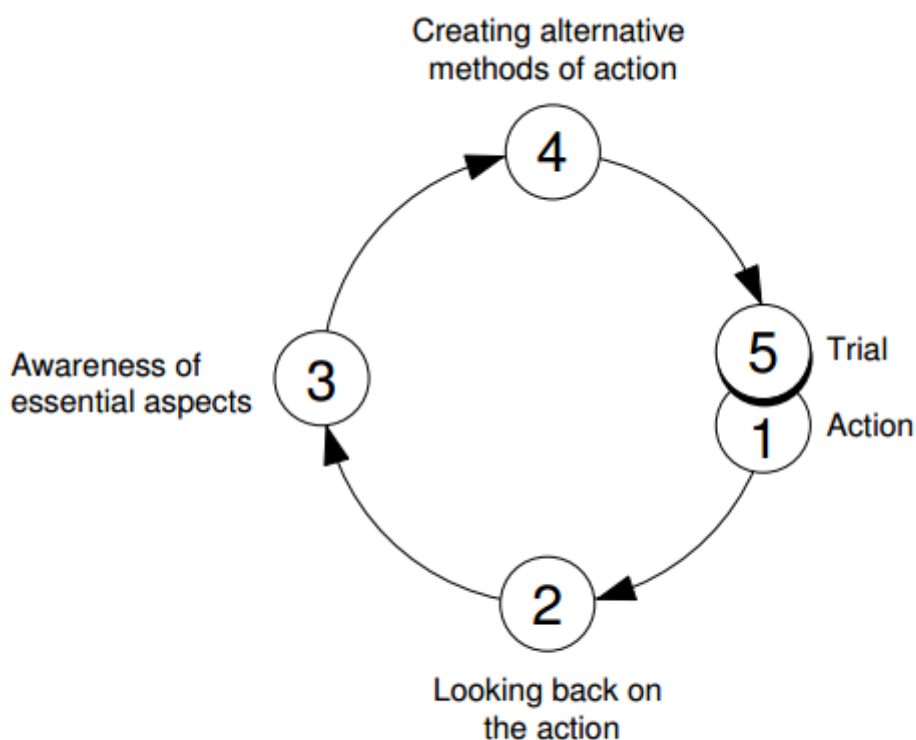
² Reflexe „znamená odrážení, ale též přemýšlení, zahlobání se (do sebe), rozjímání; ve výzkumu chápeme r. v širším slova smyslu jako odrážení zkoumané pedagogické reality, v užším smyslu pak obvykle přemýšlení výzkumníka o výzkumných výsledcích.“ (Maňák, Švec, š., Švec, V., 2005, s. 86)

3. *Awareness of essential aspects - UVĚDOMĚNÍ SI PODSTATNÝCH ASPEKTŮ*
4. *Creating alternatives methods of action - VYTVOŘENÍ ALTERNATIVNÍCH POSTUPŮ JEDNÁNÍ*
5. *Trial - VYZKOUŠENÍ*

Poslední, tedy 5. fáze je zároveň fází 1. následujícího projektu. Ve 4. fázi vymyslíme alternativní postupy, které v 5. fázi zkusíme. Ovšem ono zkoušení je zároveň fází 1. – Jednání. Vytváříme tak tedy stále se točící spirálu profesního rozvoje.

Zde schéma, jak model ALACT funguje:

(Korthagen, 2011, s. 58)

Figure 2: The ALACT model of reflection

Konečným cílem podpory této reflexe by podle autora měla být schopnost učitele procházet jednotlivými cykly modelu ALACT bez pomoci. Ustavičným a uvědomělým učením se

z vlastních zkušeností se z něho stane lepší učitel, který bude vybaven tzv. kompetencí k růstu.

4.3 Prostředí výzkumu a výzkumný vzorek

4.3.1 Charakteristika školy

Projekty jsem realizovala v základní škole K. na Praze 9. Jedná se o velmi moderní školu, která má otevřený přístup k inovativním metodám vyučování. Je to základní škola plně organizovaná s 9 postupnými ročníky. V současné době školu navštěvuje 692 žáků. Do budoucna se počítá s ještě větším nárůstem vzhledem k růstu spádových oblastí. I přes svou velikost panuje vždy ve škole příjemná a vstřícná atmosféra. Na přání rodičů se ve škole již 3. rokem otevírají třídy, které se učí dle programu Začít spolu a s výukou matematiky dle profesora Milana Hejného.

Jako hlavní priority škola vidí tyto:

- Kvalitní základní vzdělání zaměřené na dovednosti žáků
- Jazyková vybavenost a čtenářská gramotnost
- Práce s informačními technologiemi
- Rozvoj žáků mimořádně nadaných
- Práce se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami
- Pohybová a sportovní výchova
- Péče o ústní projev, prezentace

Výchovné a vzdělávací strategie odpovídají aktuálnímu RVP ZV, nebudu je tedy zmiňovat, protože RVP ZV se již věnuji v jedné kapitole teoretické části.

Škola disponuje školní družinou, kterou „tvoří 11 oddělení, navštěvuje ji celkem 308 žáků. Školní družina pravidelně využívá velkou zahradu s víceúčelovým hřištěm, školní keramickou dílnu, tělocvičnu a školní hřiště. V rámci školní družiny jsou nabízeny družinové kroužky.“ (www.zskbely.cz)

Děti mají možnost navštěvovat některý z velké nabídky kroužků. Škola nabízí kroužky školní, soukromě organizované, a taky kroužek spolku rodičů. Jedná se o ŠAKALA – školní

atletický klub Albrechtická, který je na škole velmi populární. Z „naší“ třídy chodí do ŠAKALA téměř polovina dětí.

4.3.2 Charakteristika třídy

Žáky třídy 3.D znám již 3. rokem. Od té doby, co nastoupili do školy ve Kbelích docházím více méně pravidelně jako dobrovolná asistentka, převážně do centra ateliér. V této třídě je třídní učitelkou paní magistra J.R., která je učitelkou na 1. stupni ZŠ již 20 let. Výuce dle programu Začít spolu se začala věnovat před čtyřmi lety. Pravidelně jezdí na „Letní školy Začít spolu“ a v současnosti je vedoucí metodického sdružení pro třídy s programem Začít spolu v této škole. Párová učitelka je zaměstnaná na poloviční úvazek, který je hrazen z finančních darů rodičů (zajišťuje Spolek rodičů). Ta je zároveň asistentkou pedagoga čili prakticky je ve třídě na plný úvazek. Děti jsou zvyklé na přítomnost dospělých. Návštěvy rodičů, coby asistentů do center, jsou u nás více než obvyklé. V 1. třídě snad nebyl jediný den, kdy by nepřišel nikdo z rodičů. Stejně tak „náslechy“ ostatních vyučujících ze školy nejsou něčím neobvyklým. Jak jsem již zmiňovala, třídní učitelka této třídy je zároveň metodickou vedoucí programu Začít spolu na kbelské škole, což obnáší časté návštěvy výuky od kolegyně a kolegů ze školy (škola se snaží do budoucna rozšířit výuku dle Začít spolu).

Do třídy chodí 26 dětí. Poměr chlapci / dívky je přesně vyrovnaný, 13 chlapců a 13 dívek. 1 z dětí má vývojovou dysfázii a poruchy autistického spektra. Další 2 žáci mají SPU / dyslexii, dysgrafii, dysortografii/. 10 dětí mělo odklad školní docházky.

Atmosféra třídy

Atmosféra ve třídě je dle mého velmi přátelská a otevřená. Díky důrazu, který Začít spolu klade na vyjadřovací schopnosti a odvalu o věcech mluvit, jsou děti z této třídy extrémně výřečné. Kdykoli se jde na nějakou kulturní akci mimo školu, všichni jsou překvapeni úrovní jejich vyjadřovacích schopností.

Uspořádání třídy

V této třídě nejsou na stálo uspořádaná centra aktivit, avšak třída je tomu přizpůsobena. Vzhledem ke způsobu výuky v této třídě (kombinace práce v centrech aktivit s „běžnou“ výukou) se vždy na týden práce v centrech lavice a třída upraví do požadovaných „pracovních koutků“. Rozmístění materiálu, knih, nábytku, odpovídá obvyklému umístění center tak, aby to např. z ateliéru bylo blízko k výtvarným materiálům, ze čtení ke knihovně apod.

Skoro čtvrtinu prostoru třídy zabírá koberec, který využíváme vždy několikrát za den. Pravidelně tam trávíme čas při ranním kruhu i hodnotícím. Prostor koberce využíváme také při čtenářských dílnách, každé dítě má i svůj vlastní polštářek, pro zvýšení příjemné atmosféry ve třídě, relaxaci. (viz. Příloha č.1)

Často výuku přenášíme i do prostorů školy a školní zahrady, kde je nově postavený moderní altán, který k výuce rádi využíváme. Přímo na stejném patře školy je i počítačová učebna a „kuchyňka“, kde se občas odehrávají centra „věda a objevy“. Pro vyhledávání informací na počítačích, internetu, můžou děti využívat počítače v kabinetě třídní a párové učitelky, který skoro sousedí se třídou.

4.4 Tematické projekty v programu Začít spolu v centru ateliér

Cílem této kapitoly je zrealizovat tři projekty v centru ateliér, zpětně je zhodnotit pomocí Korthagenovy metody ALACT a najít alternativní postupy jednání, které následně použiji v dalších projektech. Čili metodou ALACT pouze projekty nehodnotím, ale zároveň je jí i tvořím. Protože se ve třídě, kde jsem projekty realizovala, učí dle programu Začít spolu, i všechny projekty jsou dle jeho zásad.

Způsob práce v této třídě je následovný; vždy 1 týden v měsíci probíhá výuka pouze v centrech aktivit a zbytek měsíce „běžným“ stylem, ovšem s respektováním strategií Začít spolu. Často se stává, že téma z center se poté promítá i do zbytku měsíce, vždy dle zájmu dětí o dané téma, nebo rychlost jeho vyčerpání.

Ve 3.D, kde jsem projekty realizovala, působí jako třídní paní učitelka magistra J. R. a jako párová učitelka K. H. Jsou to tedy ony dvě, kdo vymýšlí zadání do všech center. Já obvykle přicházím pouze s nápady do centra ateliér, vzhledem k tomu, že na pedagogické fakultě

studuji kombinaci oborů – výtvarná výchova se zaměřením na vzdělávání a pedagogiku, na nic jiného bych si zatím netroufla. Vše jsme spolu před realizací projektů konzultovaly tak, aby všechna zadání dohromady dávala smysl jako celek.

Děti z této třídy mě již dobře znají, takže výsledky jejich práce na mých zadáních nebyly ovlivněny nervozitou, nebo čímkoli jiným.

PROJEKT 1 „CESTUJEME PO ČR“

V září jsme se ve třídě věnovali tématu „CESTUJEME PO ČR“.

Téma se, jako obvykle v programu Začít spolu, promítalo do všech center. V naší třídě pracujeme na jednom tématu vždy týden, kdy probíhá výuka pouze v centrech aktivit. Zbytek měsíce se vyučuje „běžným“ způsobem, ovšem dle zásad Začít spolu.

Pro lepší orientaci v mém výzkumu, vždy nastíním zadání pro všechna centra, ovšem více se zaměřím pouze na práci v centru ateliér. Na závěr práci v centru ateliér zhodnotím pomocí Korthagenovy metody ALACT. Tím získám inspiraci pro sestavení dalšího projektu. Vždy při začátku dne sedíme v ranním kruhu a probíhá evokace. Evokace může obsahovat návodné aktivity, které u žáků vzbudí zájem o dané téma. (viz. Příloha č.2) Poté se děti rozdělí do skupin a odchází samostatně do center aktivit, kde na ně již čekají připravená zadání.

Zadání v centrech:

Na začátku každého zadání je úkol na rozdělení rolí. V naší třídě se rozdělují tyto role: čtenář, vyslanec, tišič, časoměřič a mluvčí. Děti si svou roli zapíší do hodnotících listů.

V **centru čtení** byla připravena práce s pracovním listem. Při čtení se děti měly střídát, domýšlet a zapisovat dokončení vět. Slabší čtenáři toho mohli číst méně.

Druhým úkolem bylo odpovědět na otázky v pracovním listu, práce byla z počátku samostatná, později spolu však odpovědi probírali a kontrolovali. Na závěr již zbývalo jen zapsat hodnocení do hodnotícího listu, ovšem s poznámkou – konkrétně! – snažíme se o to, aby děti začaly psát hodnocení víceslovné, opravdu o něčem vypovídající. (V 1. i 2. třídě byly spíše odpovědi typu: DOBRÉ, ŠLO MI TO, NIC MOC)

Součástí každého zadání je v závěru zmíněné, na co se mají děti zaměřit pro hodnocení v hodnotícím kruhu. Tím se snažíme zajistit co nejpřínosnější zpětnou vazbu, pro nás i děti. Dále jen „pro hodnotící kruh“.

Pro hodnotící kruh: mluvíte o spolupráci, jak kdo čte, jak se dařilo vyplnit pracovní list.

V **centru psaní** čekaly na děti tyto úkoly:

-Zavzpomínejte si na letní prázdniny, vyberte si nejzajímavější zážitek (či místo, které jste navštívili).

-Napište psacím písmem nejprve nanečisto alespoň pět vět o vašich prázdninách na papír, po zkontrolování dospělým je můžete přepsat do pracovního listu. Držte se zadané osnovy – otázky však neopisujte. Nezapomínejte na pravidla při psaní vět. Pokud budete mít čas, připojte barevný obrázek.

Pro hodnotící kruh: byl pro vás dnešní úkol obtížný? V čem? Splnili jste ho?

Centrum matematika

Práce dle pracovních listů (viz příloha). Pro rychlíky úkol navíc.

Pro hodnotící kruh:

Hodnotíme: aktivitu, spolupráci, správnost výpočtů

Centrum objevy

V objevech děti měly připravenou obálku Věda a objevy s Jonatánem. Přečetly si její obsah a pracovaly dle zadání. Zakreslovaly přímo do mapy pastelkami, popisky psaly perem tiskacím, nebo psacím písmem. Pozor si dávaly na správné psaní vlastních jmen.

V hodnotícím kruhu měly mluvit hlavně o spolupráci a aktivitě jednotlivých členů skupiny. (viz. Příloha č.3)

Centrum ateliér:

Hurá, děti!

Přijel pro nás vlak a jedeme společně na výlet po České republice!

Nasedněte do vašeho vagónu a poznávejte s námi české řeky, pohoří, města, přehrady a nížiny.

Pozor, vyjíždíme!

<p>NÁZEV TEMATICKÉHO CELKU:</p> <p>„Cestujeme po ČR“</p>
<p>OČEKÁVANÝ VÝSTUP VZHLEDEM K RVP:</p> <p>Žák se při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření vědomě zaměřuje na projevení vlastních životních zkušeností i na tvorbu vyjádření, která mají komunikační účinky pro jeho nejbližší sociální vztahy.</p> <p>Uplatňuje základní dovednosti pro vlastní tvorbu, realizuje svůj tvůrčí zájem.</p>
<p>CÍLE Z HLEDISKA KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ:</p> <p>Žák zvládá jak spolupráci, tak samostatnou činnost.</p> <p>Žák komunikuje se zbytkem skupiny, tak aby byli všichni s výslednou prací spokojeni.</p> <p>Žák formuluje a vyjadřuje své myšlenky v logickém sledu.</p> <p>Žák účinně spolupracuje ve skupině.</p>
<p>DÍLČÍ VÝSTUP DANÉ AKTIVITY:</p> <p>Žák se blíže seznamuje s tvorbou autoportrétu.</p> <p>Žák si rozvíjí smysl pro práci s barvou, práci ve skupině, i samostatnou.</p> <p>Žák kreslí, vystřihuje, lepí.</p>
<p>MEZIPŘEDMĚTOVÉ SOUVISLOSTI:</p> <p>Český jazyk – vyhledávání informací v encyklopediích, atlasech</p> <p>Prvouka – práce s mapou</p>

<p>ORGANIZACE VÝUKY:</p> <p>a) ve vztahu k žáku: společná práce při malování vagónu, samostatná práce při tvorbě vlastního autoportétu</p> <p>b) ve vztahu k místu: práce v centru ateliér, tedy v lavicích, případně na zemi vedle lavic určených pro centrum ateliér.</p> <p>c) ve vztahu k času: 15 minut ranní kruh, motivace. 60 minut práce. 10 minut úklid, zapisování do hodnotících archů. 30 minut společné hodnocení v hodnotícím kruhu.</p> <p>POČET ZÚČASTNĚNÝCH:</p> <p>25</p>
<p>KLÍČOVÉ POJMY:</p> <p>autoportrét, barva, společná práce</p>
<p>VÝTVARNÝ POSTUP:</p> <p>Práce s vodovkami, společné barvení vagónu. Během schnutí velkého vagónu žáci jednotlivě kreslí svůj vlastní autoportrét, postavu. Poté vystřihují a lepí se do okýnek vagónu.</p>
<p>PROSTŘEDKY A POMŮCKY:</p> <p>vodovky, štětce, kelímek na vodu, igelit, pastelky, fix, nůžky, lepidlo.</p>

Samotný průběh projektu: =

1. Fáze (Korthagenův model ALACT)- Jednání:

Děti začaly práci společnou přípravou velkého vagónu. Ten vystřihly z velkého papíru a poté začaly vybarvovat. Při práci nebyly problémy, žáci jsou zvyklí pracovat ve skupinách čili se zvládali domluvit, kdo bude vymalovávat kterou část, i jakou barvou, aby se výsledek líbil celé skupině. Během schnutí vagónu začali tvořit vlastní postavu. Mohli si vybrat jakými barvami, avšak velikost postavy byla dána tak, aby se vešla do okýnka. Svou postavu vystřihli a nalepili do okýnek. Následoval doplňující úkol, který byl připraven v obálkách. Jednalo se o vyhledávání v mapě a zapisování na papírky. Některá skupina měla vypsát řeky, jiná pohoří, další města apod. Po práci následoval společný hodnotící kruh.

2. Fáze - Zpětný pohled na jednání

Zde se budu věnovat pouze třem, mnou zvolených, tématům, která mi přišlo nejzajímavější a nejdůležitější sledovat.

A) Možnost svobodného výběru materiálu, formátu, zpracování, motivu

V tomto projektu moc prostoru pro svobodný výběr nebylo. Tvar i velikost vagónu byla předem daná, stejně tak to, s jakými barvami mají děti pracovat. Volný prostor měli při tvorbě vlastní postavy, i ta ovšem byla velikostně omezena.

B) Úroveň výtvarného úkolu

Výtvarný úkol byl spíše zaměřen na práci s barvou, plochou, spolupráci se skupinou. Děti se rozvíjely ve svých výtvarných schopnostech, malbě, ale i stříhání, lepení, tedy rozvoj jemné motoriky pomocí ruční práce. Fantazie se příliš nerozvíjela.

C) Rozvoj vědomostí o výtvarném umění

Žádné propojení s konkrétními uměleckými díly, ani při ranním kruhu neproběhlo žádné spojení tématu s např. ukázkou výtvarného směru, nebo stylu, či tvorbou konkrétního umělce.

3. Fáze – Uvědomění si podstatných aspektů

A) Možnost svobodného výběru materiálu, formátu, zpracování, motivu

Chyběla možnost vlastní volby, co se týče materiálu, formátu. Motiv byl sice daný, ale přesto v něm byl prostor pro vlastní inovace, nápady na zpracování.

B) Úroveň výtvarného úkolu

Úkol byl zaměřen spíše na technickou stránku výtvarné výchovy. Rozvíjel výtvarné schopnosti, motoriku. Chyběl mi rozvoj například vizuální gramotnosti a fantazie.

C) Rozvoj vědomostí o výtvarném umění

V tomto projektu nebyl vůbec kladen důraz na prohloubení vědomostí o výtvarném umění. Absence práce s výtvarným uměním byla i v ranním kruhu, během evokace. Projekt byl více zaměřen na rozvoj jiných vědomostí. Výtvarná výchova zde byla spíše jako doplňující.

4. Fáze – Vytvoření alternativních postupů jednání

A) Možnost svobodného výběru materiálu, formátu, zpracování, motivu

Větší volnost v samostatném výběru materiálu a formátu, kterým budou zadání zpracovávat. V programu Začít spolu musí být vždy návaznost na ostatní centra čili volba tématu dle žáků je téměř nerealizovatelná, protože by si mohly vybrat téma, které vůbec nebude souviset s tématem týdne.

B) Úroveň výtvarného úkolu

Budu se snažit vymyslet pro další týden v centrech úkol, který by rozvíjel i jiné než jen technické dovednosti. Ráda bych, aby bylo více prostoru pro vlastní nápady dětí, a tedy došlo k většímu rozvoji fantazie. Chtěla bych, aby práce v ateliéru nebyla jen „doplňkovou“ službou pro ostatní centra, ale aby měla stejně významnou roli jako centra ostatní.

C) Rozvoj vědomostí o výtvarném umění

Chtěla bych zapojit konkrétní díla, umělce, nebo výtvarné směry do výuky výtvarné výchovy v centru ateliér. Ať už do evokace během ranního kruhu, nebo do samotné práce v ateliéru.

5. Fáze – Vyzkoušení = 1. fáze - Jednání u PROJEKTU 2

PROJEKT 2 „VESMÍR“

Během dalšího týdne v centrech byl tématem Vesmír. Vesmírné téma se promítalo do všech center aktivit, dle běžného způsobu práce v programu Začít spolu. Na zajímavosti ohledně Vesmíru jsme již ve třídě několikrát narazili dříve, například během učení se ročních období, dnů, měsíců, roků.. Zejména kluci ve třídě projevovali o Vesmír velký zájem, čili když z ranního dopisu³ zjistili, že Vesmír bude na týden naše téma, setkalo se to ve třídě s velkým nadšením.

Pro návaznost uvádím zadání do všech center aktivit.

Centrum čtení:

- Připravte si penál, pracovní list
- Pozorně si přečtete text, na linky doplňte slova z nápovědy. Odpovězte na otázky pod textem
- Vyberte si druhý pracovní list podle svého zájmu – Slunce, Měsíc, Roční období, Kosmonaut/Astronaut, odpovědi vyhledávejte v encyklopediích, učebnicích a dalších materiálech ve třídě.
- Zapište hodnocení do hodnotícího listu – konkrétně!
- Úkol pro rychlíky: Přečtete si úryvek z jakékoli knihy o tématu, které vás zajímá, a v závěrečném kruhu nás s ním seznámte.
- Pro hodnotící kruh: Každý si připravte jednu zajímavost, se kterou nás chcete v hodnotícím kruhu seznámit.

Centrum psaní:

- Připravte si penál, pracovní list
- Přečtete si pozorně každé zadání
- Vyplňujte pracovní list perem a pište psacím písmem. Dobře si promýšlejte, co napíšete. Nejprve pište nanečisto na papír a nechte si to zkontrolovat dospělým. Pak text přepište do pracovního listu. Nezapomínejte na pravidla při psaní vět. Pište úhledně.
- Nakreslete do pracovního listu obrázky podle zadání
- Zapište hodnocení do hodnotícího listu – konkrétně!

---

³ „Usilujeme o to, aby ranní zpráva byla již od počátku prvního roku pro většinu žáků čitelná (aby obsahovala co nejvíce již zvládnutých písmen) a v rámci možností interaktivní, pro malé děti jednoduchá a pokud možno vtipná. V každém případě by měla být smysluplná a každý den jiná.“ (Krejčová, Kargerová, 2011, s. 79)

- Pro hodnotící kruh: Byl pro vás dnešní úkol obtížný?

Centrum matematika:

- Připravte si penál, pastelky, nůžky, lepidlo, pracovní list
- Společná práce – rozdělte si spravedlivě 15 obrázků, spočítejte příklady, vybarvěte podle zadání, a nakonec nalepte do společného obrázku Pracujte pečlivě, navzájem si pomáhejte, počítat můžete i písemně na samostatný papír.
- Samostatná práce – vypracujte pracovní list o jednotlivých planetách sluneční soustavy. Pracujte s barevným dvojlistem VESMÍR A SOLÁRNÍ SYSTÉM.
- Zapište hodnocení do hodnotícího listu – konkrétně!
- Pro hodnotící kruh: Mluvte o spolupráci při prvním úkolu a o zajímavosti z druhého pracovního listu.

Centrum věda a objevy:

- Připravte si penál, pastelky, nůžky, lepidlo, pracovní listy
- Pozorně si přečtete postup práce. Podle popisů v rámečcích se s pomocí učebnice (Přírodověda 5 str. 26) snažte určit jednotlivé planety – název dopište tiskacím písmem pod podpis, v druhém pracovním listu je vybarvěte, vystříhnete a nakonec nalepte k popisům (str. 17) pouze horním okrajem tak, aby se obrázek mohl nadzdvihnout a přečíst popis ukrytý pod ním.
- Úkol pro rychlíky: Pokuste se vyrobit model souhvězdí podle str. 17
- Pro hodnotící kruh: Mluvte o své práci, co pro vás dnes bylo obtížné, dokázali jste se v učebnici pro 5. ročník orientovat?

Centrum ateliér:

Při vymýšlení zadání do centra ateliér jsem se již snažila vycházet z analýzy minulého projektu „Cestujeme po ČR“.

NÁZEV TEMATICKÉHO CELKU:

Vesmír

OČEKÁVANÝ VÝSTUP VZHLEDEM K RVP:

<p>Užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy</p> <p>Uplatňuje základní dovednosti pro vlastní tvorbu, realizuje svůj tvůrčí záměr</p>
<p>CÍLE Z HLEDISKA KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ:</p> <p>Žák zvládá jak spolupráci, tak samostatnou činnost.</p> <p>Žák komunikuje se zbytkem skupiny, tak aby byli všichni s výslednou prací spokojeni.</p> <p>Žák zvládá práci s barvou, tvoří různobarevné planety.</p> <p>Žák zapojuje fantazii a kreslí vlastní vesmírné plavidlo.</p> <p>Žáci společně rozmisťují planety a plavidla do společné galaxie – účinně spolupracují ve skupině.</p> <p>Žáci se dohodnou na společném názvu jejich galaxie – respektují přesvědčení druhých.</p>
<p>DÍLČÍ VÝSTUP DANÉ AKTIVITY:</p> <p>Žák umí pracovat s barvami, kombinuje různé druhy barev</p> <p>Žák zvládá použít kružítko pro nakreslení kružnice</p> <p>Žák vystřihuje, lepí a umisťuje své planety a plavidla do společné galaxie</p>
<p>MEZIPŘEDMĚTOVÉ SOUVISLOSTI:</p> <p>Český jazyk – vyhledávání informací v odborných publikacích, encyklopediích a na internetu</p> <p>Prvouka – naučná videa a přednáška formou prezentace (otec žákyně ze třídy)</p>
<p>ORGANIZACE VÝUKY:</p>

<p>A) VZHLEDEM K MÍSTU: práce v centru ateliér umístěném ve třídě, část práce na zemi vedle centra ateliér</p> <p>B) VZHLEDEM K ŽÁKU: žák dělá samostatně své planety, vesmírná plavidla, společná práce je při přípravě „podkladu“- galaxie a při lepení planet do společné galaxie</p> <p>C) VZHLEDEM K ČASU: 10 minut ranní kruh, 60 minut práce v centrech – včetně úklidu, 40 minut hodnotící kruh</p>
<p>POČET ZÚČASTNĚNÝCH:</p> <p>24</p>
<p>KLÍČOVÉ POJMY:</p> <p>vesmír, galaxie, spolupráce, samostatná práce, barvy, anilinové barvy, vesmírná plavidla, fantazie</p>
<p>VÝTVARNÝ POSTUP:</p> <p>Žáci si nejprve společně prohlíží plakát s galaxiemi a planetami, poté na černý velký papír společně vytváří hvězdnou oblohu, mlhovinu. Pomocí běloby a anilinových barev rozprašují hvězdy na oblohu. Každý sám</p>
<p>PROSTŘEDKY A POMŮCKY:</p> <p>Podložka na lavici, bílá tempera, štětce různých velikostí, paletu, kelímek na vodu, nůžky, lepidlo, fixy, pastelky, pro každého 2 bílé čtvrtky, anilinové barvy, kružítko, jednu velkou čtvrtku</p>

Samotný průběh projektu: =

1. fáze Korthagenova modelu ALACT – „JEDNÁNÍ“

Děti si nejprve společně četly začátek zadání pro práci v centru ateliér. Rozdělily si role a čtenář dočetl zadání pro všechny ve skupině. Dle pokynů si připravily materiál, papíry a kružítka byli připraveny v ateliéru na lavicích. Každý sám si šel prohlédnout na tabuli pověšené plakáty a listy ohledně vesmíru, někteří ale ne, ti totiž již měli představu svých planet jasnou. Přestože v zadání bylo, že mají pracovat všichni dohromady na společné mlhovině, k velkému papíru se všichni nevešli. Dva chlapci šli dobrovolně dělat rovnou své planety, s tím, že později zkusí rozprašování barev také. Při práci byly drobné neshody, protože někdo se svým rozprašováním zasahoval do velké části papíru, tudíž by pro ostatní nezbylo dost prostoru, vše si ale děti vyřídily mezi sebou v klidu. Jeden chlapec říkal, že udělá černé díry, takže ho to holky nechaly uskutečnit. Po několika minutách se žáci vystřídali a ti, co rozprašovali barvy šli dělat své planety a plavidla, zatímco kluci šli dodělavat společnou galaxii na velkém černém podkladu. Pro inspiraci chodily děti samostatně koukat na vesmírná tělesa, která byla rozmístěna po třídě. Každý ve výsledku udělal minimálně jednu barevnou planetu technikou zapouštění barev do sebe, a většina přidala i nějaké vesmírné těleso. Holky většinou zůstaly u barevných planet, kluci se naopak odvážně pustili do různých raket, komet a meteoritů. Protože čas se již blížil ke konci, začaly děti vše vystříhovat a lepit do jejich galaxie. (viz. Příloha 4) Bohužel časoměřič na svou roli trochu zapomněl, nestihl se vymyslet a napsat název galaxie. Dohodli jsme, že ho tam doplníme později, až bude galaxie viset na nástěnce. V posledních minutách ještě děti dopsaly do hodnotícího archu své postřehy a pocity, a šlo se na společné hodnocení do hodnotícího kruhu. V hodnotícím kruhu vyšlo najevo, že jeden chlapec (viz. Příloha č. 5) vůbec nedělal společnou galaxii, dělal pouze své vlastní planety a plavidla. Jinak byly ohlasy na práci v ateliéru pozitivní, každý si při práci našel to své.

2. fáze – „ZPĚTNÝ POHLED NA JEDNÁNÍ“

Opět budu zkoumat pouze mnou 3 zvolená témata:

A) Možnost svobodného výběru materiálu, formátu, zpracování, motivu

V tomto projektu jsem se již snažila koncipovat zadání tak, aby zde byl větší prostor pro svobodný výběr motivu. Vzhledem k tématu „vesmír“ jsem předpokládala, že někteří žáci

budou chtít ztvárnit vesmírná tělesa typu rakety, lodě, zatímco jiní třeba spíše barevné planety. Část zadání tedy byla v tomto směru volná a každý si mohl vymyslet co chtěl. Přestože jsem chtěla udělat zadání ještě volnější, neshodla jsem se s dalšími dvěma vyučujícími, které mi řekly, že by bylo dobré, aby každá skupina společně vytvořila jednu galaxii. Našly jsme tedy kompromis v podobě společného základu, který byl formátově pevně dán velikostí černého papíru, a k tomu samostatné práce pro všechny na jejich tělesech, planetách. Nakonec se to ukázalo jako dobrý nápad, protože si opravdu každý dělal, co se mu chtělo, a dokonce ani do společné práce se nezapojili všichni, když se více ponořili do samostatného úkolu. Materiál byl nabídnut široký, takže si každý vybral, jak chtěl. Bylo jasně dáno, že se bude pracovat v rámci plochy, papíru. Motiv byl v souvislosti s tématem celých center.

B) Úroveň výtvarného úkolu

Tento výtvarný úkol měl primárně rozvíjet fantazii a cit pro práci s barvou. Cílem bylo i zlepšit schopnost při umísťování objektů v ploše. Žáci se seznámili s novým použitím barev – rozprašování barvy pomocí štětce na černý podklad.

C) Rozvoj vědomostí v oblasti výtvarného umění

Žádná návaznost na konkrétní umělecké dílo či směr. Nepodařilo se mi nalézt žádné vhodné spojení s dějinami výtvarného umění.

3. fáze – „Uvědomění si podstatných aspektů“

A) Možnost svobodného výběru materiálu, formátu, zpracování, motivu

Volnost byla pouze částečná. Motiv si žáci mohli vybrat svůj, v rámci tématu. Ovšem formát, i velikost papíru byla pevně daná. Možnost svobodného výběru materiálu či formátu tedy nebyla příliš velká.

B) Úroveň výtvarného úkolu

Zadání bylo velmi přesné čili prostor pro fantazii nebyl tak velký, jak jsem si představovala. Volný výběr sice byl v rámci vlastního vesmírného tělesa, avšak plakáty k inspiraci byly možná na škodu. Děti často kreslily přesně co viděly. Většina těles byla reálná, pouze pár z nich bylo čistě z fantazie.

C) Rozvoj vědomostí v oblasti výtvarného umění

V tomto projektu se mi opět bohužel nepodařilo spojit práci v centru ateliér s nějakou informací z dějin výtvarného umění. Děti se seznámily s novou výtvarnou technikou, rozšířily své dovednosti při práci s barvou.

4. fáze – „Vytvoření alternativních postupů jednání“

A) Možnost svobodného výběru materiálu, formátu, zpracování, motivu

Ráda bych docílila co největší možnosti svobodného výběru materiálu, formátu, stylu vyjádření. Volnost v motivu práce není příliš možná, protože v programu Začít spolu se téma promítá do práce ve všech centrech aktivit. Budu se snažit oprostít se od pevně daného formátu práce. Chtěla bych se dostat z plochy do práce v prostoru.

B) Úroveň výtvarného úkolu

Mým cílem do dalšího projektu je dát dětem co největší prostor pro využití vlastní fantazie. Chtěla bych se zaměřit na nápady dětí a neklást takový důraz na rozvoj manuálních dovedností.

5. fáze – „Vyzkoušení“ = 1. fáze – „Jednání“ 3. projektu

PROJEKT 3 – „Umíme chránit přírodu?“

Posledním projektem, který jsem se rozhodla využít do své bakalářské práce je projekt s názvem „Umíš chránit přírodu?“. Téma se nám naskytlo, dá se říct, samo od sebe, když jsme narazili na nabídku ekologického programu s názvem „Tonda obal na cestách“. (viz. Příloha č.6) Třídní učitelka tedy přednášku objednala. Přednáška byla tak zajímavá, že na děti udělala takový dojem, že téma příštích center bylo okamžitě jasné. Protože se jedná o poslední z projektů, snažila jsem se, abych opravdu splnila všechny aspekty „ideální výuky“ výtvarné výchovy, které jsem si kladla za cíl po celou dobu mého výzkumu.

Tento týden v centrech se odehrával trochu jinak, než je u nás ve třídě běžně zvykem. Obvykle máme každý den výuku ve všech centrech souběžně. Tento týden ovšem byla centra rozdělena, a každý jeden den z týdne byl věnován jinému centru. Celá třída tedy souběžně dělala stejnou práci. Centrum ateliér bylo určeno až na poslední den týdne, s tím, že nám postupně vyplyne téma, které budeme zpracovávat v ateliéru. Děti nejvíce zasáhlo zjištění, kolik igelitových tašek se denně v České republice použije, takže v průběhu týdne vždy v hodnotícím i ranním kruhu sršely nápady, jak to vyřešit. Návrh na používání látkových, a ne igelitových tašek, přišel od dětí. Postupně jsme se dostali k tomu, že bychom si tašky mohli společně ozdobit. Nešlo říci ne, protože celá třída byla pro věc opravdu zapálená. Padly dokonce návrhy toho, že tašek vyrobíme více, a budeme je rozdávat v místním obchodě místo těch igelitových, nebo, že je můžeme prodávat rodičům, u vrátnice školy, když si půjdou vyzvednout své děti. To je v řešení, a opravdu na něco takového dojde. (Vysvětlili jsme, že nelze jen tak výrobky prodávat, takže to lze udělat pouze tak, že tašky budeme rozdávat s tím, že lidé můžou přispět dobrovolnou částku. Všichni souhlasili a do této akce půjdou i s tím, že se jim peníze – z třídního fondu – nemusí vrátit). Že budeme dělat vlastní tašky, bylo tedy jisté, ovšem nezaujalo nás pouze téma igelitů, ale například i plýtvání vodou, výrazně i úmrtí zvířat kvůli znečištění přírody. Během týdne jsme si tedy ujasnili, že budeme vyrábět tašky, ale zaměříme se v ateliéru i na ostatní témata.

Jako vždy, přináším zadání do všech center aktivit, která jsme v tomto týdnu měli:

Centrum čtení:

- Připravte si penál, pracovní list
- Pozorně si přečtete texty, odpovídejte na otázky pod textem.
- Vyberte si druhý pracovní list podle svého zájmu
- Zapište hodnocení do hodnotícího listu – konkrétně!
- Pro hodnotící kruh: Každý si připravte jednu zajímavost, se kterou nás chcete v hodnotícím kruhu seznámit.

Centrum psaní:

Zadání v centru psaní reagovalo na práci v centru matematika.

- Připravte si penál, pracovní list
- V matematice jste spočítali, jakou hmotnost plastových obalů si donesete s týdenním nákupem domů. Vzpomenete si, kolik to bylo? .....
Zkuste vymyslet, jak byste mohli stejný nákup nakoupit s nižším množstvím plastových obalů.

Původní nákup: Nový nákup:

jablka..... plast. pytel 100g
brambory.....plast. síťka 100g
šunka...plast. fólie a tácek 50g
sýr..... plast. fólie a tácek 50g
chleba..... plast. sáček 10g
housky.....plast. sáček 10g
5 jogurtů...5 plast. Kelímků
(1 plast. kelímek 20g)
nákupní plastová taška 200g

jablka.....
brambory.....
šunka.....
sýr.....
chleba.....
housky.....
5 jogurtů.....
nákupní taška.....

- Pro hodnotící kruh: Dařilo se ti vymyslet, jak používat méně plastových obalů?

Centrum věda a objevy:

- Připrav si penál a pracovní list
- Pracuj dle pracovního listu
- Pro hodnotící kruh: Znal/a jsi vše o třídění odpadu? Co nového jsi se dozvěděl/a?

Centrum ateliér:

Jak jsem již předesílala v úvodu tohoto projektu, práce tento týden byla specifická. Do centra ateliér jsme měli dvě různá zadání. Všechny děti se ve výsledku zapojily do obou aktivit, i když původně jsem myslela, že si vyberou to, co jim bude bližší, nenašel se nikdo, kdo by dělal jen jednu část zadání. To mě potěšilo.

<p>Název tematického celku:</p> <p>„Umíme chránit přírodu?“</p>
<p>Očekávaný výstup vzhledem k RVP:</p> <p>Žák v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty.</p> <p>Žák interpretuje podle svých schopností různá vizuálně obrazná vyjádření</p>
<p>Cíle z hlediska klíčových kompetencí:</p> <p>Žák účinně spolupracuje ve skupině.</p> <p>Žák nalézá vhodné prostředky pro vyjádření svého záměru.</p> <p>Žák formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu.</p> <p>Žák si osvojuje práci s novou výtvarnou technikou.</p> <p>Žák dodržuje termín splnění úkolu.</p>
<p>Dílčí výstup dané aktivity:</p> <p>Žák umí používat barvy na textil, dodržuje zásady práce s barvou na textil.</p> <p>Žák aktivně vymýšlí, jakým způsobem vyjádřit svůj umělecký záměr.</p> <p>Žák se učí přemýšlet o svém díle z pohledu „diváka“.</p> <p>Žák se seznamuje s novým výtvarným stylem.</p>
<p>Mezipředmětové souvislosti:</p> <p>Prvouka – ekologický výukový program „Tonda Obal na cestách“</p>

<p>Matematika – pracovní listy (zjišťování hmotnosti obalů nakoupených potravin), statistika – evidence jednotlivých druhů odpadů během jednoho týdne na jednoho žáka</p> <p>Český jazyk – úvaha „Jak mohu přispět k ochraně životního prostředí?“</p>
<p>Organizace výuky:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Ve vztahu k žáku: samostatná i společná práce, rozhodnutí je na nich. b) Ve vztahu k času: 20 minut ranní kruh, 90 minut práce (včetně úklidu), 45 minut hodnotící kruh c) Ve vztahu k místu: práce probíhá po celé třídě, jak kdo potřebuje. Dvě stanoviště s barvou na textil, ve kterých pomáhá dospělý.
<p>Počet zúčastněných:</p> <p>24</p>
<p>Klíčové pojmy:</p> <p>Eco art, ekologie, ochrana životního prostředí, barvy na textil, plakát</p>
<p>Výtvarný postup:</p> <p>Dekorování plátěných tašek barvou na textil. Používají se šablony, které si děti samy připraví. Pomocí válečku nanáší barvu, poté dokreslují a píší text fixem na textil. Po seznámení s eco-artem vymýšlí, jak upoutat pozornost okolí. Vyrábí plakáty a informační tabule.</p>

Prostředky a pomůcky:

podložku na lavici, nůžky, tužku, jednu bílou čtvrtku, ostatní pomůcky dle potřeby

Samotný průběh projektu:

1. Fáze – Jednání

Během ranního kruhu jsme se s dětmi shodly na tom, že nejvíce stojí o to, vyrobit si vlastní plátěné tašky. Vzhledem k tomu, že během celého týdne je zaujaly i další otázky z ekologie, dohodly jsme v předešlém dni, že je potřeba udělat něco, aby se o této problematice dozvědělo co nejvíce lidí. Do ranního kruhu jsem si tedy připravila ukázky z tvorby umělců, kteří se věnují tzv. eco – artu. Děti rozhodly, že nejúčinnější bude napsat nějaké texty, k těm přidat obrázky a rozvěsit to po škole tak, aby to zaujalo co nejvíce dětí a lidí, kteří školou projdou. Někteří navrhovali vymyslet slogany, jiní třeba celé plakáty. Poté jsme se pustily do práce. Ve dvou místech třídy byly zorganizovaná centra pro práci s textilní barvou. Každý žák si vytvořil svou vlastní šablonu plejtváka, kterou si položil kamkoli na tašku chtěl. Poté si došel do centra a šablonu přetřel pomocí válečku barvou na textil. (viz. Příloha č. 7) O tom, jak si mají předpřipravit tašky se dočetly v zadáních, která měly na lavicích. Z ranního kruhu děti věděly, že ve volných chvílích si můžou promýšlet a vyrábět základy na slogany a plakáty. Celou dobu tedy probíhala nejrůznější práce, podle toho, jak se komu chtělo. Občas se tvořily u barvy na textil fronty, takže dospělí posílali děti připravovat zatím návrhy na další práci. Tvorba sloganů a textů ohledně ekologie se velmi zdařila. (viz. Příloha č. 8) Často děti doplnily text i šablonou, kterou použily na výrobu tašky. Zvláště povedené byly některé básničky. Během hodnocení v hodnotícím kruhu se řešilo, kam výsledná díla rozvěsíme, a také jak dál pokračovat s plátěnými taškami.

2. Fáze – „zpětný pohled na jednání“

A) Možnost svobodného výběru materiálu, formátu, zpracování, motivu

Žáci si mohli svobodně vybrat, který ze dvou nabízených úkolů jim je bližší. Práce na vlastní plátěné tašce byla více ohraničená pravidly než tvorba plakátu, či sloganu, poutače. Při práci

s textilní barvou bylo třeba postupovat dle návodu, formát tašky byl pevně daný. Volnost v tomto úkolu měli žáci při volbě dekorace tašky. Mohli si dát jakou chtěli šablonu, a umístit ji kam chtěli. Stejně tak si mohli sami určit, jestli šablonu doplní i textem, či nikoli, případně jakým. Práce na sloganech byla úplně volná. Zde neměly děti žádná omezení, snad jen materiální, protože musely pracovat pouze s tím, co našly v rámci třídy (běžný materiál).

B) Úroveň výtvarného úkolu

Výtvarný úkol rozvíjel jak manuální dovednosti, tak vědomostní znalosti. Žáci se seznámili s novou výtvarnou technikou – barvy na textil, a prvně také používali šablony. Práce na sloganech a plakátech dávala velký prostor pro vlastní invenci a tvůrčí činnost. Někteří doplnili svá díla o básnické počiny. Vznikaly kombinace obrázků a textu, občas až podobné kaligramům.

C) Rozvoj vědomostí v oblasti výtvarného umění

Díky evokaci během ranního kruhu se děti seznámily s uměleckým směrem eco – art. Jednalo se o jejich první setkání s uměním tohoto typu. Na ukázky reagovaly pohotově a překvapivě bystrými poznámkami. Seznámení s novou výtvarnou technikou. Využití šablon při práci.

3. Fáze – „Uvědomění si podstatných aspektů“

A) Možnost svobodného výběru materiálu, formátu, zpracování, motivu

Zadání v tomto projektu bylo velmi volné čili dostatečná svoboda v rozhodování dětí již byla naplněna. Část zadání dávala možnost ve výběru motivu (plátěné tašky), další část byla volná v ohledu motivu, formátu i zpracování. Děti mohly pracovat jak v ploše, tak v prostoru.

B) Úroveň výtvarného úkolu

Jsem spokojena s výsledky tohoto projektu, co se úrovně výtvarného úkolu týče. Rozvíjel u dětí fantazii, seznámil je s novou výtvarnou technikou, a při tvorbě plakátů a sloganů podporoval tvůrčí myšlení.⁴

---

⁴ Tvůrčí myšlení = „synonymum tvořivé myšlení. Specifický druh myšlení, pro nějž je typické: vysoká motivovanost, vytrvalost, odpovědnost; schopnost inspirovat se různými podněty.“ (Průcha. J., 2012, s. 136)

C) Rozvoj vědomostí v oblasti výtvarného umění

Podařilo se mi do ranního kruhu zapojit seznámení s výtvarným směrem eco – art. Děti se při své práci inspirovaly východisky eco – artu. Presentace výtvarných děl umělců je zaujala, zapojíme to do výuky častěji. Děti byly velmi schopné při tzv. čtení uměleckých děl.

4. Fáze – „Vytvoření alternativních postupů jednání“

A) Možnost svobodného výběru materiálu, formátu, zpracování, motivu

Tohoto poměru volnosti a „pravidel“ ve výuce v ateliéru bych se ráda držela dál. Přišlo mi to jako ideální stav. I přes to, že velká část aktivit byla naprosto na dětech, ve třídě panovala pracovní atmosféra, nikoli neklid. Kombinace s poměrně jasně danou aktivitou byla vhodná, protože se děti vždy na chvíli „zklidnily“ při vystřihování šablon, nanášení barvy válečkem. Všechny dospělé jsme byly opravdu pouze „pomocnice“.

B) Úroveň výtvarného úkolu

Chtěla bych zapojovat více projektů jako byla tvorba plakátů, sloganů. Kreativita dětí byla obrovská a je škoda ji potlačovat přesně zadanými kritérii jejich práce.

C) Rozvoj vědomostí v oblasti výtvarného úkolu

Zjistila jsem, že děti velmi pozitivně reagovaly na představování výtvarného směru. Ráda bych tedy podobnou aktivitu zapojovala do ranního kruhu častěji. Bylo patrné, že to třídu zajímalo, měly spoustu poznámek a nápadů. Myslím, že je vhodné touto formou nepřímo zapojovat výuku historie umění.

5. Fáze – „Vyzkoušení“ = 1. Fáze dalšího projektu

Díky zpětnému pohledu na jednání v předešlých projektech, uvědomění si podstatných aspektů a vytvoření alternativních postupů jednání mám inspiraci do mé budoucí pedagogické praxe.

5 Výsledky výzkumné části – Závěr

V praktické části mé bakalářské práce jsem se zabývala, zdali při práci v ateliéru naplňujeme tyto tři složky:

- A) Možnost svobodného výběru materiálu, formátu, zpracování a motivu
- B) Úroveň výtvarného úkolu
- C) Rozvoj vědomostí o výtvarném umění

Připravila jsem si zadání pro tři projekty v programu Začít spolu. Vytvářela jsem pouze zadání do centra ateliér. Na základě Korthagenova modelu ALACT jsem zreflektovala první projekt, a díky uvědomění si podstatných aspektů jsem vytvořila alternativní možnosti jednání, které jsem aplikovala do dalšího projektu. Tím vznikala spirála profesního rozvoje a mě pomáhala při vylepšování zadání do dalších týdnů.

Pro snazší reflexi konkrétních tří aspektů, které jsem si vybrala, jsem si na začátku určila dílčí cíle. Ty mi pomáhaly určovat, zdali byly ve výuce dané složky naplněny, či nikoli.

Při zkoumání „Možnosti svobodného výběru materiálu, formátu, zpracování a motivu“ jsem hned z počátku narazila na to, že z větší části bylo výtvarné zadání pevně dané. Myslím, že výtvarná výchova by měla být předmětem, kde se můžeme oprostít od pevných zadání, a rozvíjet tak co nejvíce fantazii. Sama jsem často viděla, že dětem vyhovují zadání, kdy mohou pracovat dle svých představ a vizí. (viz. Příloha č. 9) Do dalších projektů jsem se tedy snažila vytvořit otevřenější zadání, ale k ideálnímu výsledku jsem se dostala až u posledního, 3. projektu. Tam jsem našla, dle mého, ideální rovinu mezi volností a pravidly. Uvědomila jsem si podstatný aspekt, který brání svobodě v rámci motivu. Vzhledem k strategiím programu Začít spolu je jedno téma, které se prolíná do všech center aktivit. Nikdy tedy nebude úplně možné dát dětem svobodu ve volbě tématu.

Druhá složka, „Úroveň výtvarného úkolu“ je na posuzování velmi složitá, neboť každý vidí úroveň výuky výtvarné výchovy v něčem jiném. Mé názory tedy nemohou sloužit jako nějaké paradigma, ale čistě jen jako můj osobní vhled do této problematiky. Jako dílčí cíle jsem si určila tyto, dle mého velmi podstatné:

- Naplnění očekávaných výstupů vzdělávacího oboru Výtvarná výchova dle RVP ZV, za 1. vzdělávací období
- Co přinesla činnost žákům, co se naučili nového (rozvoj dovedností, vědomostí)

V každém ze tří projektů byl naplněn nějaký z očekávaných výstupů vzdělávacího oboru Výtvarná výchova v RVP ZV. Čili jsem se pouze snažila, abychom jich vždy naplnili co nejvíce, nebo nějaké nové, ke kterým jsme se ještě nedostali. Druhý dílčí cíl zaměřený na nové činnosti a vědomosti se mi myslím dařilo splnit dobře. Při prvním projektu to bylo první setkání s autoportrétem, i když v menší formě čili se budu chtít k tvorbě autoportrétu ještě vracet. Ideálního stavu jsem docílila v posledním projektu, kdy se děti seznámily s novou výtvarnou technikou – práce s textilní barvou, a zároveň poznaly nový umělecký směr; eco – art.

Poslední složkou výuky výtvarné výchovy, na kterou jsem se více zaměřila, byl „Rozvoj vědomostí o výtvarném umění“. Tato část výuky se ukázala jako nejproblematictější, neboť při práci v centrech aktivit probíhá evokace v ranním kruhu společně pro jednotné téma, které se prolíná do zadání ve všech centrech aktivit čili pro všechny předměty zároveň. Není tedy tolik prostoru pro evokaci zaměřenou čistě na práci v centru ateliér. Podařilo se mi najít řešení až při projektu „Umíme chránit přírodu?“, kdy jsem nás všechny seznámila s uměleckým směrem eco – art a doplnila to debatou s dětmi na toto téma. Myslím, že to v nich probudilo větší nadšení do práce, protože viděly ty téměř neomezené možnosti svobodného projevu. Když se to spojilo se západem pro téma samotné, vznikla krásná díla s hlubokou myšlenkou, která opravdu vzešla čistě od dětí samotných. Došlo mi, že díky schopnosti dětí o věcech otevřeně komunikovat, mají velmi vstřícný přístup i ke „čtení“ umění. Je tedy škoda více nerozvíjet jejich vizuální gramotnost. Reflexe této složky mě nejvíce přivedla k myšlence, že rozvoj znalostí o výtvarném umění je třeba do výuky zapojovat mnohem častěji. Nejen historii umění, ale i současné počiny výtvarníků.

5.1 Závěr

V první polovině mé práce, teoretické části, jsem se zaměřila na výuku výtvarné výchovy na 1. stupni základní školy. Blíže jsem se zaměřila na současné pojetí výuky výtvarné výchovy

a na možné styly výuky. Díky literatuře na toto téma jsem objevila spoustu zajímavých podnětů pro mou další pedagogickou činnost. Popsala jsem typy výtvarných pedagogů.

Další kapitola se věnovala RVP pro základní vzdělávání. Představila jsem RVP ZV jako dokument, a blíže popsala vzdělávací obsah výuky Výtvarné výchovy. Rozepsala jsem se na téma „cílové zaměření vzdělávací oblasti Výtvarné výchovy“, které vymezuje, k čemu je žák prostřednictvím vzdělávacího obsahu veden, aby dosahoval klíčových kompetencí. Pojem klíčové kompetence jsem také objasnila. RVP ZV mi bylo inspirací při posuzování kvality mnou vedených výtvarných projektů.

Nedílná součást teoretické části je věnována programu Začít spolu. Byla v ní představena jeho východiska a strategie, organizace práce v centrech aktivit a podrobněji centrum ateliér, které je pro mou práci stěžejní.

Praktická část mi byla obrovským přínosem. Díky reflexi s pomocí Korthagenova modelu ALACT jsem posouvala svá zadání dopředu. V důsledku toho se i úroveň výuky výtvarné výchovy zvyšovala. Uvědomila jsem si, na čem je potřeba pracovat a kde třeba můžeme polevit. Došla jsem k zajímavým zjištěním a nápadům, jak obohatit výuku výtvarné výchovy v centru ateliér. Vyšlo najevo, že výuka výtvarné výchovy v ateliéru má jistá úskalí, zároveň však spoustu výhod, které dle mého předčí ta úskalí. Při výuce v Začít spolu je pro děti hnacím motorem to, že jim vše dává smysl. Díky silné evokaci během ranních kruhů, ranních zpráv a dalších aktivit mají děti o učivo takový zájem, že s motivací k tvorbě v ateliéru jsem se nesetkala nikdy s žádným problémem. To vidím jako největší plus celého programu Začít spolu.

Literatura a informační zdroje

Literatura:

BELZ, Horst a Marco SIEGRIST. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení: východiska, metody, cvičení a hry*. Přeložil Dana LISÁ. Praha: Portál, 2001. ISBN 8071784796.

BRÜCKNEROVÁ, Karla. *Skici ze současné estetické výchovy*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 9788021056169.

DVOŘÁKOVÁ, Markéta. *Základní učebnice pedagogiky*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024750392.

KORTHAGEN, F. *Jak spojit praxi s teorií: didaktika realistického vzdělávání učitelů*. 1. vyd. Brno: Paido, 2011, 293 s. ISBN 978-80-7315-221-5.

KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 8021041420.

KREJČOVÁ, Věra a Jana KARGEROVÁ. *Vzdělávací program Začít spolu: metodický průvodce pro I. stupeň základní školy*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. Step by step (Portál). ISBN 9788073679064.

MAŇÁK, Josef, Štefan ŠVEC a Vlastimil ŠVEC, ed. *Slovník pedagogické metodologie*. Brno: Masarykova univerzita, 2005. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 8021038020.

PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2006. ISBN 8071789445.

PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 9788071789994.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 9788026204039.

ROESELVÁ, Věra. *Techniky ve výtvarné výchově*. 1996. Praha: Sarah, c1996. ISBN 809022671x.

UHL SKŘIVANOVÁ, Věra. *Pedagogika umění - umění pedagogiky, aneb, Přínos oboru výtvarná výchova ke všeobecnému vzdělávání*. Ústí nad Labem: UJEP, 2014. ISBN 9788074146633.

ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024741000.

Internetové zdroje:

<http://www.nuv.cz/t/rvp-pro-zakladni-vzdelavani>

<http://www.zskbely.cz/>

Přílohy

Seznam příloh:

Příloha č. 1 / čtenářská dílna; využití koberce ve třídě.

Příloha č. 2 / Evokace jako součást ranního kruhu

Příloha č. 3 / hodnocení v hodnotícím kruhu; prezentace výsledné práce z ateliéru, téma „Cestujeme po ČR“.

Příloha č. 4 / Práce v centru ateliér, téma „Vesmír“.

Příloha č. 5 / hodnotící arch žáka, poznámka k práci v ateliéru.

Příloha č. 6 / vzdělávací program na téma třídění odpadu. Přednáška „Tonda obal na cestách“.

Příloha č. 7 / práce s textilní barvou, výsledné plátěné tašky.

Příloha č. 8 / plakáty, poutače a slogany na náměty „eco – artu“. (Ještě nenainstalovány v prostorách školy)

Příloha č. 9 / hodnotící arch žáka, poznámky k práci v centru ateliér.

Příloha č. 1 / čtenářská dílna; využití koberce ve třídě.

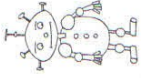
Příloha č. 2 / Evokace jako součást ranního kruhu

Příloha č. 3 / hodnocení v hodnotícím kruhu; prezentace výsledné práce z ateliéru, téma „Cestujeme po ČR“.

Příloha č. 4 / Práce v centru ateliér, téma „Vesmír“.

HODNOCENÍ CENTER: VESMÍR

6. 3.-10. 3. 2017 JMÉNO: Tomáš Fik

	DATUM	ÚKOLY	SEBEHODNOCENÍ	HODNOCENÍ UČITELE
ČTENÍ	8.3.	PL - otázky a odpovědi o Sluneční soustavě	VYSLOMI ^{COV PŘI VÁ} ~~OPĚVISA~~	Tomáš, dnes jsi pracoval sice pomaleji, ale soustře- dil se. Díky více spole- ně pracovat, a na to jeji sám.
PSANÍ	9.3.	Vybraný pracovní list - téma, zajímavost	ČESTIMAJER ~~MIKVVY~~	Tomáš, pracoval jsi dnes sice pomaleji, ale atypoi- kec dyb. chvilim na úpravu letku
MATEMATIKA	10.3.	Název „mé“ planety		Tomáš - pro nepotě mě podpořím 24. Společně pochopím ze spociam apodpřímá cíl skupiny.
OBJEVY	6.3.	Text - délka, úprava	X	SPROSTATNOST Tomáš, dnes ses naučilo- děl, nepohodl pracoval s obe- tím, byl jsi hodne pomaly
ATELIÉR	6.3.	Společná práce, spolupráce, rozdělení činnosti	POBRÝ VZLÁPSEMTO	
	6.7.	Plnění úkolů v PL - co jsem se dozvěděl/a zajímavého	BAVYLDMĚTO	Tomáš, jsi naučil se společně, ale pali se sejpoji. Přijte více soustře- dit.
		Poznávání planet podle popisků - práce s učebnicí	SUPERPOVEDLO SE	
		Vytvoření obrázků planet s popisem	TOTO JSEM NEDE LAL	
		Moje vlastní práce - planety, vesmírné plavidlo		
		Společná práce - galaxie s vesmírnými objekty		

Příloha č. 5 / hodnotící arch žáka, poznámka k práci v ateliéru.

Příloha č. 6 / vzdělávací program na téma třídění odpadu. Přednáška „Tonda obal na cestách“.

Příloha č. 7 / práce s textilní barvou, výsledné plátěné tašky.

Příloha č. 8 / plakáty, poutače a slogany na náměty „eco – artu“. (Ještě nenainstalovány v prostorách školy)

HODNOCENÍ CENTER: CESTUJEME PO ČR

19.-23. 9. 2016

JMÉNO: Urbán

DATUM ROLE	ÚKOLY	SEBEHODNOCENÍ	HODNOCENÍ UČITELE
20.9. ČTENÍ	Společné čtení, porozumění textu. Úkoly k textu, spolupráce.	Mám rád čtení a jsem ochotný pomáhat ostatním.	Čtení bylo velmi úspěšné a bylo vidět, že jste se dobře připravili. Dobře jste se s tím vyrovnali. 👍
22.9. PSÁNÍ	Dodržení osnovy a délky textu. Psaní bez chyb, úprava.	Mám jemnou madrušku a měl jsem hodně práce.	Váš text byl velmi pěkný a bez chyb. Mělo by to být ještě trochu delší, ale jinak velmi dobře. 👍
23.9. MATEMATIKA	Správnost výpočtů. Aktivita, spolupráce.	Měl jsem spíš problém s výpočty.	Moc se mi líbí, jak jste se připravili a jak jste to všechno zvládli. 👍
19.9. OBTEVY	Práce s mapou – spolupráce. Záznam do vlastní mapy.	Spolupráce byla dobrá a práce mapou byla v pohodě.	Práce s mapou byla velmi úspěšná a bylo vidět, že jste se dobře připravili. 👍
20.9. ATELIÉR	Společný úkol – vagón. Vlastní práce – postava ve vagónu.	Práce byla velmi úspěšná a bylo vidět, že jste se dobře připravili.	Práce byla velmi úspěšná a bylo vidět, že jste se dobře připravili. 👍

Příloha č. 9 / hodnotící arch žáka, poznámky k práci v centru ateliér.

Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta

M. Rettigové 4, 116 39 Praha 1

Evidenční list žadatelů o nahlédnutí do listinné podoby práce

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny závěrečné práce, jsem však povinen/povinna s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci tohoto prohlášení.

Poř. č.	Datum	Jméno a příjmení	Adresa trvalého bydliště	Podpis
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				

**Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta
M. Rettigové 4, 116 39 Praha 1**

Prohlášení žadatele o nahlédnutí do listinné podoby práce před její obhajobou

Závěrečná práce:

Druh závěrečné práce: Bakalářská práce

Název závěrečné práce: Centrum ateliér v programu Začít spolu

Autor práce: Adéla Rambousková

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámena se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny závěrečné práce, jsem však povinen/povinna s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci tohoto prohlášení.

Jsem si vědom/a, že pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny dané práce lze pouze na své náklady.

V Praze dne .....

Jméno a příjmení žadatele	
Adresa trvalého bydliště	

.....

podpis